ستوري مجله شپږمه ګڼه
۲۰۰۹ ع کال

Stori Magazine 6th Issue
July-August 2009

STORI ستوري

خپلواکه، کولتوري او ادبي خپرونه

دریم کال، شپږمه ګڼه، سرطان اسد۱۳۸۸ل جولايي اګست ۲۰۰۹م کال

د امتیاز خاوند

د خاص کونړ ادبي او کلتوري ټولنه

مسوول مدير

عرفان الله کوټوال /0772931465

مرستیال

هدایت الله حیات /0774322484

کتنپلاوی

بصیر بیدار ستوری، محمد داود صدیقي، عصمت الله ملنګ، فضل الهادي عاصم، میر سلام مجاور، ګلرنګ کوچوان

سلار کاره ډله

څېړندوی عبدالقیوم زاهد مشواڼی، څېړنیار وجیه الله شپون، شفیع الله تاند

همکار غړي

رحیم الله خان، داود شاه داود، صادق فقیر، رضوان الله شپون

کلنۍ ګډونبیه

افغانستان کې	۲۰۰ افغانۍ
پاکستان کې	۲۵۰۰ کلدارې
په نورو هېوادونو کې	۵۰ امریکايي ډالره

د یوې ګڼې بیه:

افغانستان کې	۲۵ افغانۍ
پاکستان کې	۳۰ کلدارې

ستوري ستاسو خپرونه ده، ستاسې لیکنې، نیوکې او وړاندیزونه په ورین تندي مني

فهرست

سرلیک	مخ
سرلیکنه	اداره ۱
ملت پالنه (قام پرستي)	امان الله حلیم ۲
ټولټاکنې	انجنیر مجاهد جریر ۵
یو څرک په غرونو پاتې...	ش. تاند ۷
یوه پوښتنه، درې ځوابونه	اداره ۹
درباري لټان	ګهیځ ۱۵
د سرو تېلو چینه	عرفان الله کوټوال ۱۷
ژب سیاست او ژب پلان	ډاکتر زیرکیار ۱۹
کونړ سیند مشاعره	رضوان الله شپون ۲۶
د ادب له ګلبڼ څخه	عزیز الله ماموند ۲۹
مشکنې	نسیم ستوری ۳۶
حنیف خلیل د خپل فن په	جمشدیم ندین نیازی ۳۹
د ستورو کاروان	شعرونه ۴۳
په ښوونه او روزنه باندې	محمد رحیم یوسفي ۴۹
په جرمني کې د ډاکتر کبیر	نسیم ستوری ۵۳
د کوچنیانو لپاره ورزش	عایشه اغا میاخېل ۵۶
د غنمو د کروندې زرعتي لارې	ګلرنګ کوچوان ۵۹
د لرو او برو پښتنو په روان	نصیر ستوری ۶۲

خبرتیا:

د ستوري مجلې اداره له خپلو ټولو لوستونکیو څخه هیله کوي، چې د مجلې په هکله خپل وړاندیزونه او لیکنې د ادارې په پته راواستوي. ترڅو موږ د لوستونکیو په وړاندیزونو د مجلې لیکنې کره او بشپړې کړو.

اداره

سرلیکنه

یوه هنداره، څو انځوره

نن سبا د میډیا پردې د مطبوعاتو د هندارې بڼه خپله کړې ده، چې پر ټولو نشراتي وسیلو باندې د خپلو، خپلو موخو رنګ خور شوی دی په زیاته پیمانه پرمخ تللې خبري رسنی د هغه چا له خوا تمویلېږي، چې د نړۍ په اقلیتونو خپله ملکي تحمیلول غواړي، ټولې هغه رسنۍ چې په پرمخ تللې ټکنالوجۍ سمبال دي، که چاپي دي یا الکتروني، انځوریزې یا غیر انځوریزې دي، د هغو بشپړه برنامې د خپلو پالیسو او دستورونو د هدف په محور څرخېږي، چې په داسې حال کې د مطبوعاتو آزادي د بیان د آزادۍ مانا نه لري

یانې دغه ډول مطبوعاتو یو ډراماتیک شکل اخیستی دی، که څوک وغواړي چې د خپل نظر څرګندونه د حق په پلوی وکړي، د هغه ممانعت پخپله د هغه چا له خوا کېږي، چې د بیان آزادي یې خپل شعار ګرځولی دی

ددې حقیقت شاهد پخپله هغه بیان دی، چې په وار، وار د رسنیو نمایندګان د خپل ربوټ له امله ګواښل شوي او آن پخپله د خپلې ادارې له خوا توقیف شوي هم دي، چې ګوندې خینې رپوټونه یې په ژوندۍ بڼه حقیقي خپاره کړي دي نو ویلای شو چې د نن ورځې دغه ډول مطبوعاتي پرده د پردۍ هنداره ده، چې غواړي د ټولنې انځور په مجازي بڼه وړاندې کړي، خو دې هندارې ته چې د هر شعور خښتن مخامخ شي، خپل انځور پکې پخپله بڼه ګوري، ځکه چې هغوی د هرې ډرامې د تحلیل لپاره خپل استدلال لري

نو ددغه فرهنګي هندارې په ډنډ کې عالمان، آمیان، شاعران، ادیبان، مزدوران، خانان، خوانان، سپین ږیري، نارینه او ښځینه خپل خپل تصویرونه په حقیقي ډول منعکسوي

د ستوري اداره د هر چا تحلیل ته، چې په مدللو شواهدو کره وي درناوی کوي او ټولې پېښې به په حقیقي ډول د ولس تر غوږونو رسوي او ددې ترڅنګ له ټولنې څخه له اسلامي او افغاني ښنسټونو سره سم خپرونې ته د درناوي هیله لري

اداره

امان الله حلیم شملزی

ملت پالنه (قام پرستي) په اسلام کې

د ټولنیزې برابرې (عدل اجتماعي) او د انسانانو ترمنځ د انصاف تصور په ټول شریعت غرا محمدي کې نغښتی دی

په شریعت کې چې سرچشمه یې قرآن، حدیث، اجماع او قیاس ده، د بشري ټولنې ټول مشروع حقوق تضمین شوي دي هغه که دفرد په مقابل کې د فرد حقوق وي، یا که د قبیلې پر وړاندې د بلې قبیلې حقوق وي او یا هم د یوه قام حقوق د بل قام پر وړاندې وي

په دې کې د قامي برابرۍ او قامي حقوقو مسئله تر نورو ځکه ډېره اهمه ده، چې نن زموږ قام له ټولو قامي مشروعه حقوقو څخه محرومه پاتې دی

همدا قام دی، چې په قرآن کې یې ذکر تر لمانځه زیات راغلی دی په قرآن کې الله تعالی فرمايي (وما ارسلنا من رسول الا بلسان قومه لیبین) (سورت ابراهیم، پاره نمبر ۱۳ ایات) یانې او نه دی لېږلي موږ هیڅ رسول مګر خو په ژبه د قام چې بیان کړي دوی ته (دین) او بل ځای کې راځي چې موږ هرې وادې ته نذیر لېږلی دی

له دې دواړو ارشاداتو نه که یو لور ته دا جوتېږي، چې هر قام ته الله د هدایت د ترلاسه کولو حقوق په مساوي ډول ورکړي دي، نو له بل لوري له دې ارشاداتو نه په اشارت النص سره دا هم ثابتېږي، چې د هر قام لپاره بېله ژبه او بېله وادي (ځمکه) هم ضروري ده

په یو بل ایات کې د هر قام خان ته ځانګړې پېژندګلوي الله تعالی له خپلو نښانیو او قدرتونو څخه شمېرلې ده لکه چې فرمايي "وجعلناکم شعوبا و قبایل لتعارفو، انا اکرمکم عندالله اتقاکم" (سورت الحجرات، پاره نمبر ۲۶)

یانې ما تاسې په شعبو او قبیلو کې له دې کبله پیدا کړي یاست، چې تاسې یو بل سره وپېژنئ (او په پېژندلو کې درته اسانې وي) اکرام خو په تقوا کې دی

د هر قام خپلې ځانګړتیاوې وي، چې غټې بېلګې یې سیمه او ژبه ده، چې دا قامي شناخت له منځه وړل د الله تعالی د حکمت پر ضد عمل کول دي یانې خپل شناخت ختمول الهي حکمت ته سپکاوی دی

د فکر او عمل د اصلاح لپاره هم قرآنيَ قامي یون او کړنلارې ته نغوته کړې ده لکه چې فرمايي "ان الله لا یغیرو مابقوم حتی یغیرو ما بانفسهم" (سورت الرعد، پاره نمبر ۱۳) یانې بېشکه الله تعالی نه بدلوي حالت د قوم، ترڅو چې دوی هغه څه نوي بدل کړي کوم چې د دوی په نفسونو کې دي

الله تعالی تر هغه د یو قام حالت نه بدلوي، ترڅو چې دوی په خپلو نفسونو کې تغیر نه وي راوستلی لکه څرنګه چې دا تغییر قامي او ټولنیز پکار دی، لکه قرآن چې وايي همدا ډول د نفس له تغییر نه هم مراد د انسان و قامي او ټولنیز بدلون ته اشاره ده، ځکه چې عقل، فکر، پوهه او حکمت ټول له نفس سره تړلي دي له دې ایاتونو نه د قام د جوړښت څرګندوالی، د قومیت له جدید تعریف سره سمون خوري

نن د جدیدو سیاسیاتو په اصطلاح کې هم قام (ملت) د انسانانو هغه ځانګړې ټولنې ته ویل کېږي، چې ځانته بېله ژبه او بېله سیمه ولري او یا هم یواځې ځمکه فطري هېوادونه همداسې وي، د هېوادونو ماتول او یا له نوي سره هېوادونه په وجود راوړل د قامي وحدت دپاره پاره کولو یو غیر فطري او غېر قرآني عمل ګڼل کېږي، نو ځکه علماء کرام د تقسیم هند د فارمولې سخت مخالف ول

په قرآن کې چې کله داسې راځي لکه قوم عاد، قوم ثمود، قوم نوح هغه ځکه چې مخکې پېغمبران به د ځانګړې قامونو لپاره د هغوی وادیو (هېوادونو) ته د هغوی په ژبه کې استول کېدل استول داسې نه وو، چې له نورو قامونو نه به یې ورته وراستول ول، بلکې له هم هغه قامه به یې منتخبول

لکه تفاسیرو کې چې ذکر راغلی دی، چې یو لک څلور ویشت زره پېغمبران الله تعالی مختلفو قامونو ته د هغوی هېوادونو (وادیو) ته لېږلي شوي دي، نو دلته د پېغمبرانو له تعداد سره د قامونو او ملتونو تعداد (ګڼ والی) هم څرګندېږي، چې ورسره د قومي نظریه هم هسې پوچه ښکارې دا بېله خبره ده، چې زموږ نبي او دین اسلام د ټول عالم انسانیت لپاره راغلی دی او دلته هم اسلام په ځانګړې هېواد او یا قام پورې تړل غلطه خبره ده

پر دې اساس نبي صلی الله علیه وسلم د قام د وجود له اصلي عنصر یانې ځمکې سره محبت چې اصلاً د قام ځانګړتیاوې په ګوته کوي، د ایمان جز ګڼلی دی لکه چې فرمايي "حب وطن من الایمان"

د خپلو ذاتي او اجتماعي حقوقو د ترلاسه کولو او د خپلو حقوقو د تحفظ په اړوند

قرآن فرمايي "لا تنس نصيبک من الدنيا" (له دنياوي وسايلو نه خپله برخه مه هېروه [يانې چا غاصب ته يې مه پرېږده]).

د اوبو مشهور قانون دی، چې پر قدرتي اوبو رودونو او چشمو باندې لومړنی حق د هغه چا دی، چې دا اوبه پرې اول راخي، بيا چې کله تر هغو زياتې شي، نو دويم حق د ورپسې سيمې دی او بيا د ورپسې سيمې د خلکو، ولې دلته هرڅه غاصب د اسلامي ورورګلوی په نوم د پښتنو د مشترکه وسايلو لوټمار کوي، نو لکه څرنګه چې دا وسايل د ټولو افغانانو پښتنو سره ګډ حق دی، نو دفاع به د قرآن د حکم په روښنی کې هم په ګډه سره کوي، ولې دښمن او زموږ مفاد پرسته خيني مذهبي عناصر، چې رزق يې د افغان دښمن په جېب کې پروت دی، دې کوښش ته قام پرستش وايي او حال دا دی چې پښتانه په دې مسئله کې قام پرسته او حق پرسته دي

او دا د پرستی لفظ د دوستی او خواخوږی په مانا دی، د عبادت په مانا هېڅکله نشي کېدای او د تعجب خبره خو لا دا ده، چې دا ضمير پروشان د پښتون د قام پرستی په وړاندې د پاکستاني قوميت خبره کوي او ددوی پخپله دا دعوه ده، چې ګواکې د پاکستاني قوميت پر وړاندې د بل قوم يا قام پرستی خبره کول دا قوميت کمزوری کوي، نو د حقيقي قوميت مقابله څرنګه په مصنوعي قوميت سره کېدلای شي؟ دښمن چې څه کوي، د خپل خواهش مطابق يې کوي، د اسلام نوم تش استعمالوي، پاتې زموږ حق پرسته علماوو ته پکار دي چې د وخت له ضياع پرته راودانګي او د خپل خلوص او ديني جذبې له مخې د خپل پښتون مظلومه او محکوم قام د قامي آزادی په غورځنګ کې برخه واخلي که چېرې داسې علما کرام غواړي، چې د پښتون قامي بسياست په درشل قدم کېږدي، نو راوړاندې دې شي او د قامي يون سره دې يو موټی او يو اواز شي

نورو تنظيمونو کې نور د اسلامي او مسلمانو د بهتری لپاره هېڅ حقيقي سياسي برنامه او مرامنامه شتون نه لري، همدا قام پرستان دي چې د خپل قام د روا حقوقو د غوښتنې پر ترڅ کې د حقيقي اسلامي ورورلی عملي نمونه وړاندې کولای شي

تسلي

د ژوندپانه زېړه ده.
اوس تا تورو خاورو ته سپاري. ای د خاورو اولاده!

مګر غم مه کوه!
ستا له خاورو نه به يو داسې نيالګی زرغون شي چې هر کال به نوی ګلونه نيسي او هر پسرلی به ستا په ياد عطر شيندي.

روکرت

انجنير مجاهد جرير

د ۱۳۸۸ ل کال د جمهوري رياست د دويمې دورې

ټولټاکنې

اګر چې ليکنې د ليکوالانو حق بولم، خو د بل خل لپاره مات ګوډ قلم اړ ايستم، چې د جمهوري رياست لپاره د ټاکنو په تود بازار څه وليکم

په دې به يې پيل کړو، چې په رښتيو کې د جمهوري رياست لپاره د ټولټاکنو په اړه له تودو بحثونو څخه معلومېږي، چې د کرزي صاحب موده په بشپړېدو ده. هغه د چا خبره کور يې ودان او بچي يې لوی، خو که د کرزي صاحب دغه دورې ته په خير سره وګورو نو تاريخ ته په پام سره جوتېږي، چې دغه دوره هم د تېرو درې لسيزو جګړو، ناخوالو او بدو پايلو په درلودلو په ځانګړي ډول د پښتون قوم لپاره په ځانګړي ډول سمبال شوې توره دوره وه کوم بدې پايلې او زيانونه يې چې تر شا پرېښودل، د ډېرو افغانانو په اند يې جبرانېدل بالکل ناشوني دي، خو له زغم څخه کار اخلو چې متل دی، وايي (له يو لاسه ټک نه خېژي) که پړه يواځې په کرزي صاحب واچوو، هم درسته نه ده، ځکه چې ددغه نظام درې واړه قوې لکه اجرايیه، قضاييه او مقننه که په رښتينې توګه د ولس او يا د ولس د استاخو په رايو رامنځته شوې وای او د افغان ولس سره چې يې کومې وعدې کړې وې، هېڅ وفا ونکړه ددغه مشرتابه څخه مو چې څرنګه مشروع او روا

هيلې او ارزوګانې درلودې، هغه شان خواب ونه شو ويلای

دا خل بيا لکه دې بې صبرو په څېر غوا لا حلاله نه ده او د غوښو لپاره يې خانکونه قطار کېښودل په دومره زيات شمېر سره د

نوماندو ګډون د جمهوري رياست په ټاکنيزه سيالی کې نه پوهېږم. چې تاسې يې څه ډول ارزوې، دا مو منلې چې

د ټاکنو قانون ټولو افغانانو ته دا حق ورکوي په دې شرايطو هر وګړی چې د افغانستان تابعيت ولري، د څلوېښت کلنی عمر يې بشپړ کړی وي او د افغانستان د محاکمو له خوا نه په بشر ضد او يا نورو جرمونو تورن نه وي، يواځې دا بسنه نه کوي، له دې وروسته ډېرې نورې خبرې هم شته، چې يو نوماند بايد په کومو نورو معيارونو سمبال وي لکه روغ صحت، روغ عقل، لوړې زده کړې، د هېواد په رسمي ژبو او نړيوالو ژبو پوهېدنه، په اداره پوهه (کاري تجربه) او کاري وړتيا، فصاحت او بلاغت، د حوصلې او تحليل خاوند وي، د ساسي ليډ د داخلي او بيروني بې پرې شهرت څښتن وي، د افغانستان اوسنی وضع درک کړای شي او روانو ناخوالو ته مناسب حل پيدا کړی شي.

که راشو دې ته د افغانستان د ټولټاکنو خپلواکې ادارې د جمهوري رياست لپاره د نوماندو کوم لست خپور کړی، شمېر يې د (٤٤) تنو ته رسېږي، چې پکې اشنا او ناشانا څېرې ګډون لري. په اړه به يې قضاوت تاسې ته پرېږد، خو د ټاکنو د خپلواکې ادارې د شکايتونو د مشر په وينا د نوماندو له ذکر شوې ډلې څخه ډېر يې داسې دي، چې لوړې زده کړې نه لري او په هېڅ رسمي اداره کې يې کار نه دی کړی. مانا دا چې هېڅ کاري تجربه نه لري، نو دومره درانده مسؤليت ته وړاندې کېدل د ټولنې د حيات او سر خبره ده، بيا هم افسوس چې رښه ستراتېژي يې نه ده وړاندې کړې او که وړاندې کړې يې ده، د هغې تطبيق د دوی له وسه پورته دی. له ورايه ښکاري چې ښه کاري ټيم يا ډله هم له ځان سره نه لري، که سوچ وکړو چې دومره بې شمېره نوماندو ګډون په ټاکنيزه سيالی کې څومره منفي پايلې لري، لومړی د شهرت د حاصلولو او طرفدارانو د پيدا کولو په اړه له دولتي امکاناتو او بوديجې څخه تبليغات او هم د

رايې ورکوونکيو لپاره په دومره پراخه لست کې د خوښې وړ نوماند پېژندنه ستونزمن کار دی. په داسې يوه ټولنه کې چې ډېری وګړي يې نالوستي دي، درېیم د ټاکنو د خپلواکه ادارې لپاره د دومره پراخه ټاکنيزې سيالی د صحيح تنظيم ستونزه، څلورم د نوماندو لپاره د تبليغ پر مهال د خوندي او ډاډمن چاپېريال د برابرولو ستونزه، په دې به يې راونغاړو چې د ډېری افغانانو دا خاصه ده، چې په لږو قناعت نه کوي، هغه بار ته اوږه ورکوو چې د پورته کولو توان يې نه لرو که خپل زور او استعداد د خپل ضمير په تله وتلو، نو په نوماندو هماغه ټوکه ده. وايي په زيارت کې بنداره ده، خورې ته هم پکې راخه!

تاند

يو څرک په غرونو پاتې يې
لمر مخې درنه جوړ شو

له وړوکوالي مې دا متل، يا د کاڼي کرښه چې ورته ويلای شي، اورېده چې وايي:

توده مه خوره، خوله به دې وسوځي

او يا دا چې څوک چې يو دم درېیمې پوړی ته دانګي، خامخا به ژوبلېږي.

له کومې ورځې راهيسې چې د کرزي په پاچاهی کې زورواکي او بل واکي په بله بڼه رامنځ ته شوې، نو په هېواد کې ګڼ شمېر کارونه د پورتني متل پر پله روان دي، چې يوه يې هم د مطبوعاتو بېلګه ده.

ځينې رسنی او په ځانګړي ډول داسې مجلې وې، چې له لومړی ګڼې څخه يې شهرت په بهتانونو او بې ځايه نيوکو ترلاسه کړ او يا به يې هم دا موخه وه، چې غوښتل يې ځان د مخالفينو په دروغژنه پلوی په عامو خلکو ګران او منلي کړي، خو بيا وروسته معلومه شوه، چې د عامو خلکو له قاتلينو سره يې د څو پيسو لپاره مرکې شروع کړې، خو په دې هم سترګې نه پټوو چې يو څه حقيقتونه يې هم راسپړل او ورته تمه وه، چې ښه به شي، بلکې سرې به پوره ډاډ ترلاسه کاوه، چې لا داسې

يو څوک خو شته، چې حق وينا په خلاص مټ ټولنې ته وړاندې کوي او تمه کېده که دغه لړی همداسې وغځېږي، نو په اصطلاح څلورمه قوه ده، چې ډېرې برياوې به رامنځ ته کړي او د ډېرو زړو کوټکونو لرونکي به يو څه مات شي... که څه هم همداسې کېدای شول، خو نه پوهېږم چې ولې ايله ترڅو ګڼو چاپ وروسته دغه مجلې په ټپه ودرېدې او هغه د چا خبره پيني ته ورکې شوې.

په دغو ګڼو کې يوه هم د "افاق" او بيا وروسته ورسره يوځای د "سپرغی"

په نامه غبرګې له چاپه راوتې، چې ډېر مينه وال يې درلودل، خو وخت داسې راغی چې اوس هيڅ نه تر سترګو کېږي. د سړي په زړه کې ډول ډول انديښنې او شکونه راولاړوي، کله سړی وايي چې ګوندې د چا له خوا تر دغه دمه چلېدې او نور نو...

کله سړی فکر کوي، چې ګوندې پاليسي به يې د ... سره جوړه نه وه، کله سړی فکر کوي چې ګوندې ډالرو به ورسره تر همدې وخته د ياراني تار غځولی و، خو دا خبره لږه کمزورې ځکه برېښي، چې يو خو دغو مجلو ډېر مينه وال درلودل، ورته به په انتظار ول او په تېره دا چې چا ته به ګنهه نه رسېده او بل طرف ته يې ښاغلی مؤسس هم د ډېرو شتو خاوند و.

هـ...... ن راياد شول لکه چې په دې سره يې د نورو ډېرو په څېر د ځان او کاروبار شهرت غوښته.

په هر حال، سړی په دوه کې حېرانېږي، چې ولې اخر داسې څه وو، چې په دومره غټه خېټه کې يې يو شوم اوبه نه ځايېدې، خو خېر ځانته يې د ښاغلي تراب د شعر ددغه بيت مخه راواړوله، چې وايي:

اشنا ګويه چې لاړې يوسف مخی درنه جوړ شو
يو څرک پر غرونو پاتې يې لمر مخی درنه جوړ شو

***

غزل

اروابناد ډاکتر صاحب شاه صابر

د ګلونه ډېوې بلې تماشې دي
څه زخمونه څړيکې څړيکې دي لمبې دي

دا چې سترګې مې اوچتې دي رڼې دي
روڼې کړي مې په نره توري شپې دي

چې په غم د غم خپلو غمژن نه وي
هغه زړونه، زړونه نه دي اديرې دي

د مانيو سورو له مه ورځې ملګرو
خلک وايي چې راتلونکي زلزلې دي

نه په ډېر څه کېږي اشنا د لوري مړ شوي
زه که وړی يم خو سترګې مې مړې دي

چې زما د وينو څاڅکي پکښې رڼې
د تيارو سترګې که توري دي رڼې دي

د ريا فصل تولېږي ساوون دي
اورېدلي مې د ستورو ګنګوسې دي

نوي سترګې نوی نوی نظر غواړي
په دنيا کښې نوې نوې تماشې دي

اوس د ښار او کلي دومره فرق نشته
اوس د ښار او کلي څومره فاصلې دي

ما د مينې سمندر له خانه تاو کړو
زه خبر يم چې د ژوند شګې تودې دي

څه چې ورشو د **صابره** په څه واورو
خلک وايي چې خبرې بې خوږې دي

اداره

یوه پوښتنه دري ځوابونه

ستوري مجلې د راتلونکيو ټولټاکنو په مناسبت د خاص کونړ ولسوالۍ څخه ولايتي شورا ته له دريو کانديدانو سره مرکې کړي او له هغوی څخه مو عين موضوعات پوښتلي دي. د ستوري اداري زيار ويستی او نور قضاوت ستاسې د درنو لوستونکيو په لاس کې دی، هيله ده چې ستاسې يوه اندازه پوښتنې ددې مرکې له لارې حل شوي وي. انتظار مو نه اوږدوو، دغه دی د دريواړو کانديدانو ځرګندونې ستاسې مخې ته ږدو!

پوښتنه ښاغليو کانديدانو که لطفاً په نوبت سره هر يو خپل ځان لوستونکيو ته وروپېژنئ، خوښ به شو

لومړی زما نوم عبدالستار صاحبزاده د مرحوم محمد ابراهيم صاحبزاده زوی، د خاص کونړ ولسوالۍ د حکيم آباد د باندې اوسېدونکی يم، چې مشهور په ستار (بابا) يم

دويم زه انعام الله مبارز يوسفزی، د قاضي محمد عبدالله صاحب حق زوی، د خاص کونړ ولسوالۍ د خاص کونړ د کلي اوسېدونکی يم

درېيم زما نوم ډاکتر شير آغا سادات دی، د سيد رحمن زوی د کونړونو ولايت د خاص کونړ د ولسوالۍ د منګوال د کلي اوسېدونکی يم

پوښتنه محترمو کانداياتو که هر يو د خپل کاري تجربې او زده کړو په اړه لوستونکيو ته معلومات ورکړئ، نو ښه به شي

عبدالستار پر ۱۳۵۶ کال د خاص کونړ د لېسې له دولسم ټولګي څخه فارغ شوی يم، کومه رسمي دنده مې تراوسه نه ده ترسره کړې، خو د خپلو مشرانو څخه راپاتې دنده، چې د ولسونو او قومونو ترمنځ د لانجو، تنازعو په هوارولو کې مې نه ستړې کېدونکې ونډه اخيستې ده

انعام الله مبارز مننه ډېره ښه پوښتنه مو وکړه ما خپلې زده کړې د مقدس هجرت په دوران کې په پېښور کې تر (۱۴) ټولګي پورې ترسره کړي دي او د کاري تجربې په اړه مې لومړی پر (۱۳۸۳) ل کال، چې خپل ګران ټاټوبي ته راستون شوم، د خاص کونړ په عالي

لېسه کې مې د ښوونکي په توګه درې کاله دنده ترسره کړه او د هغې وروسته د ملي پيوستون پروګرام د ښه انسجام او پرمختايي چارو د سمون په خاطر د مديرا مؤسسې له خوا د خاص کونړ په ولسوالۍ کې د اجتماعي کارکوونکي په توګه دنده ترسره کړې ده او فعلاً هم له مديرا مؤسسې سره د اجتماعي کارونو د ښه سرته رسولو لپاره دنده لرم

هدايت الله حيات له عبدالستار صاحبزاده سره د مرکې پر مهال

ډاکتر شېر اغا سادات تاسې ما څخه د کاري تجربې په اړه پوښتنه وکړه، نو بايد ووايم، چې د لېسې د فراغت څخه مې وروسته د منګوال په عالي لېسه کې د ښوونکي په توګه دوه کاله دنده ترسره کړې ده او همدارنګه مې د مديرا مؤسسې له خوا د ايکو (ECO) په پروګرام کې هم دنده ترسره کړې ده او بايد يادونه وکړم، چې د پوهنتون په دوران کې تراوسه پورې د خاص کونړ د ولسوالۍ د محصلينو د اسلامي او تعليمي ټولنې د مشر په توګه خپله دنده ترسره کوم

د زده کړې په اړه به درته ووايم، چې پر ۱۳۸۱ ل کال د خاص کونړ له لېسې څخه فارغ التحصيل شوی يم او پر ۱۳۸۳ کال د کانکور له لارې د ننګرهار پوهنتون د وېترنرۍ پوهنځي ته کامياب شوم، چې فعلاً د وېترنرۍ پوهنځي د پنځم کال محصل يم

پوښتنه ښه ګرانه، که تاسې چېرته په انتخاباتو کې بريالي شئ، نو تعليم خو به مو نه زيانمنېږي او تحصيل به مو نيمګړی پاتې نشي؟

خواب دا چې موږ د پوهنځي په اخرني تحصيلي سمستر کې يو، زموږ تدريسي چارې ختمېږي، فقط موږ ته يوه موضوع يا مونوګراف راکول کېږي، چې هغه موږ هر وخت او هر ډول مصروفيت سره پرمخ وړلای شو

پوښتنه ډېره ښه قدرمنو، تاسې د کومې انګيزې له مخې او څه شي وهڅولئ، چې ځان مو ولايتي شورا ته کانديدان کړل؟

عبدالستار (بابا) ولايتي شورا ته زما د کانديدو لامل د خاص کونړ د ولسونو او خلکو غوښتنه وه

انعام الله مبارز محترمه وروره! دا د هغه مهال خبره ده، کله چې د کونړ په ولايت کې د وخت د والي صيب له خوا د رئيسانو د محاسبې ورځ وه، په دغه موقع زه هم حاضر وم د کونړ ولايت د څوارلسو ولسواليو ټول

مخور سپين ږيري او مشران هم تشريف درلوده کله چې ورځ په تېرېدو شوه او د ماښام توره پرده راخوره شوه، محترم والي صاحب اعلان وکړ، چې هر رئيس صاحب دې د خپلې سيمې مشران خان سره بوځي کله چې ټول مېلمانه رخصت شول، ومې کتل چې د خاص کونړ مخور سپين ږيري نااميده او خواشيني ولاړ ول، د يو او بل سترګو ته يې کتل د هم هغې ورځې څخه ما سره ا احساس راپيدا شو که په ولايت کې زموږ نماينده موجود وای، نو ولې به زموږ سپين ږيري نااميده کېدل؟

هدايت الله حيات له انعام الله مبارز سره د مرکې پر مهال

ډاکتر شېر اغا سادات څرنګه چې په دې دريو لسيزو کې زموږ کامران هېواد د جنګونو، بدبختيو او ستونزو څخه ډېر دردېدلی، په ځانګړې توګه زموږ د کونړ ولايت له ډېرو ستونزو او مشکلاتو سره لاس او ګرېوان و، نو زما د ملګرو دا غوښتنه وه چې دغه مشکلاتو او ستونځو ته د حل لپاره بايد ته ځان کانديد کړې، ترڅو د کونړونو ولايت د تعليم، صحت، اقتصاد او بيارغونې په برخه کې نه ستړې کېدونکې هلې ځلې وکړې او هم له خپل ولسونو سره مشورې ته د لومړيتوب حق ورکړې، نو د بريالیتوب په صورت کې به هيڅ يو کار د ولس له مشورې پرته نه ترسره کوم

پوښتنه ښاغليو کانديدانو که هر يو پخپل وار خپله تګلاره د مجلې لوستونکيو ته روښانه کړئ او هم که هر يوه سره او يا ټولو سره بخت ياري وکړي او خپل هدف ته ورسېږي، نو کومو کارونو ته به د لومړيتوب حق ورکړئ؟

عبدالستار (بابا) که خدای مې بريالیتوب په نصيب کړي، نو د کونړونو ولايت ټولو ښوزلو او د ژوند په هره برخه کې محتاجو ولسونو خدمت مې ارمان دی او ډېره توجه به مې امنيت، ښوونې او روزنې، کرهنې او روغتيايي چارو ته وي

انعام الله مبارز په زړه پورې پوښتنه مو وکړه، څرنګه چې تاسو ته بهتره معلومه ده چې د خاص کونړ ولسوالي د علم د زانګو په نوم يادېږي، د پوهنې په برخه کې له ځوانانو سره سره زموږ ښځينه خوېندې د زده کړې هلې ځلې کوي، خو له بده مرغه چې اکثره زده کوونکي د شنه اسمان لاندې درس وايي د دوی لپاره به د ښکليو تعميراتو بندوبست وکړم او بل هغه ورونه، چې

اسلامي مبارزې لپاره مبارزه کوي، د احترام او قدر په سترګه ورته ګورم، خو هغه وروڼه چې له دولت څخه ناراضه دي، د هغوی لپاره روزګار زما له ارمانونو څخه یو هدف دی

ډاکتر شېر اغا سادات د تګلارې په اړه مو پوښتنه وکړه، زما لومړی هدف له اسلام څخه دفاع ګڼول، تعلیم او تربیې برخې او د صحت په برخه کې نه ستړې کېدونکې هلې ځلې کول دي

عرفان الله کوټوال له ډاکتر شېر اغا سادات سره د مرکې پر مهال

پوښتنه اړینه بریښي محترم کاندیدانو، چې د کاندیداتورۍ په دې کنج هم لږه رڼا واچوئ، چې تاسې د کوم سیاسي ډلو او تنظیمونو سره تړاو لرئ او که په ازاد ډول به خپل فعالیتونه کوئ؟

عبدالستار (بابا) زه ازاد کاندید یم، له هېڅ یوې سیاسي ډلې سره تړاو نلرم

انعام الله مبارز د قدر وړه، زه له کوم سیاسي حزب سره او یا کوم سیاسي ګوند سره کوم ارتباط نه لرم، خو مشرانو مې د نجات ملي جبهې سره چې مشري یې د جناب عالیقدر صبغت الله مجددي پر غاړه لري، دنده اجرا کوله

ډاکتر شېر اغا سادات څرنګه چې زه قومي مشرانو، محصلینو، ځوانانو او د کونړ ولایت د ساداتو د ولسي شورا له خوا ټاکل شوی یم، هېڅ کوم سیاسي تنظیم سره اړیکې نلرم، آزاد او مستقل کاندید یم

پوښتنه محترمو کاندیدانو صاحبانو که د خپل ولس غوروونه په دې برخه کې ورخلاص کړئ، چې د تېرې دورې ولایتي شورا نیمګړتیاوې څه شی وې او تاسې به څه اصلاحات راولئ؟

عبدالستار (بابا) زه د تېرې دورې د ولایتي شورا په نیمګړتیاو د تبصرې او ګوتنیونې حق ځان ته نه ورکوم، قضاوت به خلک وکړي، خو د ګیلې په ډول وایم چې د ولایتي شورا مسوولیت په تېره دوره کې یو وار هم خاص کونړ ته تشریف نه دی راوړی او نه یې د ولسونو د روا غوښتنو څخه ځان خبر کړی، آن تر دې چې زموږ خلک خپل دغه نمایندګان تر اوسه نه پېژني

انعام الله مبارز زه د ولایتي شورا په شمول د افغانستان ټولو ادارو ته د احترام په سترګه ګورم، خو د موجوده ولایتي شورا څخه ګیله من په دې یم، چې دوی د انتخاباتو کمپاین څخه وروسته د هیچا دروازه ونه ټکوله او نه یې بیا مخ وروړاوه

په دې برخه کې به صرف دومره ووایم، چې د ولایتي شورا موقف او حیثیت به دولت ته په ډاګه کړم

ډاکتر شېر اغا سادات څرنګه چې تېره ولایتي شورا یوه ابتدایي شورا وه، تر خپلې وسې یې یو څه کارونه ترسره کړي، خو بیا هم خینې نیمګړتیاوې یې درلودې او هغه دا چې کومې وعدې یې په انتخاباتو کې له ولس سره کړې وې، هغه یې په صحیح توګه نه دي ترسره کړي او د ولس ستونځو او مشکلاتو ته یې په پوره ډول غوږ نه دی نیولی فقط چې پخپله رایه انتخاب شوي وي او ولس ورته هېڅ رایه نه وي ورکړې زموږ اصلاحات به په دې برخه کې دا وي، چې زموږ هر قدم به د ولس په مشوره پورته کېږي او د دوی ستونځو ته به په مکمل ډول غوږ نیسم

پوښتنه قدرمنو کاندیدانو صاحبانو، لکه تاسې چې هم پوهېږئ دا پوښتنه د ډېری وګړو په ذهن کې راپورته کېږي، چې دا کار خو غټ مصارف غواړي، که د خپلو تمویلي منابعو په اړه خپل ولس ته څرګندونې وکړئ، چې دا به د چا له خوا کېږي او که پخپله مو دغه لګښت ته بدې راوهلي دي؟

عبدالستار صاحبزاده دا چې زه د ولس د غوښتنې په اساس ولایتي شورا ته کاندید شوی یم، نو انتخاباتي کمپاین او یا مصارفو ته به ضرورت نه وي او که کم او زیات وي، نو ولس به راسره برخه اخلي او ژمنه یې هم کړې ده

انعام الله مبارز څرنګه چې زموږ ولس یو دینداره ولس دی، نو زه فکر نه کوم چې ولس دې په شخصي امتیازاتو باندې خپلې رایې بدلې کړي، نو د زیاتو مصارفو ضرورت به نه وي او که یوه اندازه ضرورت پیدا هم شي، نو مصارف به مې شخصي وي

ډاکتر شېر اغا سادات د انتخاباتو د کمپاین د مصارفو په اړه باید ووایم، چې دا به د خپل شخصي، قومي او نږدې دوستانو له خوا نه چې راسره وعدې شوې دي، ترسره کوم

پوښتنه ستاسې د کامیابۍ په صورت کې به فرهنګي چارې په عمومي ډول او د خاص کونړ د ادبي ټولنې فرهنګي کارونه په ځانګړي ډول څومره وده کولای شي؟

عبدالستار صاحبزاده زما د کامیابۍ په صورت کې به زه دومره ووایم، چې هغه ساعت او هغه مصلحت

انعام الله مبارز که خدای زه کامیاب کړم، ان شاء الله چې خپلو د ادب مینه والو لپاره به یو ښه دفتر جوړ کړم او د فرهنګي چارو په برخه کې به نه ستړې کېدونکې هلې ځلې وکړم او که زما په قدرت کې وه، که الله کول یوه درې میاشتنۍ مجله به هم د چاپ لپاره برابره کړم

ډاکتر شېر اغا سادات څرنګه چې زه پخپلو کارونو کې د کامیابۍ په صورت کې

تعلیم، فرهنګ او ادبي چارو ته زیات لومړیتوب ورکوم، نو خپل زیات وخت به په دغه لار کې په مصرف رسوم

پوښتنه قدرمنو! نور مو نه په تکلیف کوو، له تاسې څخه ډېره مننه چې د انتخاباتي کمپاین له بوختیاوو سره سره مو له موږ سره خپل نظریات شریک کړل او د ولس یوه اندازه پوښتنې مو ځواب کړې په پای کې که خپل ولس او لوستونکیو ته څه پیغام لرئ، نو د (ستوري) خپرونه ستاسې په خدمت کې ده

عبدالستار صاحبزاده په اخر کې د خپل غیور ولس له اخلاص او اعتماد څخه ډېره مننه کوم او زما کامیابي او ناکامي د دوی په وندې او اخلاص پورې اړه لري

انعام الله مبارز له تاسو (د ستوري مجلې له ادارې) څخه دلې دلې مننه کوم، چې زموږ غږ مو زموږ ولس ته په لیکلې بڼه وړاندې کړ زما د کونړ ولایت له محترمو اوسېدونکیو څخه هیله دا ده چې د راتلونکیو ټولټاکنو ورځ (چې نهایي تاریخ یې ۲۹ د اسد) اعلان شوی دی، دا ورځ زموږ د ټولو ولسونو لپاره د مسوولیت او سرنوشت ورځ ده. یکار ده چې خپله رایه یو اهل شخص ته ورکړي، ځکه خدای قرآن عظیم الشان کې فرمایلي دي، چې خپل امانت خپل اهل ته ورکړئ. دغه رایه زموږ لپاره د امانت حیثیت لري، باید دغه رایه موږ هغه چاته ورکړو چې هغه زموږ د ولس د اتفاق او وحدت سمبول او د هېواد د ترقۍ او جوړولو مصدر وګرځي. په اخر کې به د الفت صاحب په دغه شعر له تاسې سره خدای په اماني وکړم، چې وايي

نه مې د چا مال خوړلی نه مې خوک وژلی دي
نه مې چاته ورک شه یا کم شو کله ویلي دي
نوره ګناه نه لرم په دې ګناه مې مه نیسه
زړه کې مې چې پټ غوندې خاېن ته بد کتلي دي

ډاکتر شېر اغا سادات ستاسو محترم د ستوري مجلې مسؤول څخه ډېره زیاته مننه او کوردانی درته وایم، چې زموږ سره مو مرکه وکړه او زموږ د انتخاباتي کمپاین د تقریرونو حاشیې مو رانندې کړې په اخر کې خپل ولس ته دا پیغام لرم، چې د خپل سرنوشت د ټاکلو لپاره خپله رایه سالمه او صحیح استعمال کړي او هغه چاته رایه ورکړي، چې د خپل اسلام او وطن د خلکو د خدمت کولو مصدر وګرځي او سبا ورځ پخپله رایه پښېمانه نه وي.

> زما زړه د ځوانیمرګو هیلو ګور دی
> دا بدبخت د پښتنو وګړو کور دی
> چې مې بدایسي دا وچ د ټوپک کرس دی
> چې مې خوبښ دی د خوږو بنګړیو شور دی
> سپین کابل یې دوزخي په سپین ایمان که
> د باګرام په ژبه قتل تنګ ټکور دی
> بلبلان د پېښور په ویر راټول شول
> د "ملنګ بابا مزار" اخیستی اور دی
> که هرڅو یو در په در پکې صادقه
> بیا مو هم دغه وطن د سترګو تور دی.
>
> عبدالله صادق

ګهیځ

درباري لټان

د ولس په تاوان دي...

درباري لټان به نور هم ډېر زیات وي، خو دا تراوسه چا معلومه نه کړه، چې دا خینې زاړه (له کاره لوېدلي) خلک او دوی ته نږدې نور وروڼه به دننه په دربار کې کومې چارې مخته وړي؟؟

تېره ورځ مې د دربار دننه یو مشهور ملک د مخابراتو په څلور لارې کې ولید، چې د یوه هوټل خاوند سره یې د هوټل په مخکې په راخړېدلي (پسه) دعوه وه، د هوټل خاوند ویل (پسه) دی، مګر ملک ټینګار کاوه، چې د ورېتې بوی د (میږې) و

ملک ډوډۍ خوړلې وه، د (پسه) او (مېږې) له دعوې یې داسې برېښېده، چې پیسو ورکولو ته یې زړه نه و، ځکه ملکانو خو د پسونو وریتې غوښې تل وړیا خوړلي او لکه ملک ته، چې د ملکۍ د هغه دود ماتول ښه خبره نه ښکارېده

د (پسه) او مېږې د دعوې پر وخت د ملک ترڅنګ یوه بوډۍ سوالګره هم ولاړه وه، ملک ته به نه ښکارېده او نه به یې ملک خبرې اورېدې، ځکه ملک دومره غوښه خوړلې وه. چې سترګې پرې پټې وې، خو ساتوونکیو یې هغه سوالګره په کشولو کشولو د ملک له څنګه لرې کوله

د پورته ورور په څېر نور ډېر شته، چې په دربار کې پاموړ کار نه لري، کله کله د والي صیب پر خای کومې غونډې ته لاړ شي او

پوښتنه دا ده، چې لوې دولتي چارواکي دا لوی ولس تېر باسي؟ که په دغه وروڼو دا وطن ابادېدای، نو اوس خو به ترې جاپان جوړ وای، کومه دی، ددې یارانو د غوړونو وښته یې سپین کړل او وطن لا هماغسې تلا ترغی دی!!

د درباري لټانو پیدایښت:

د خمکې پرمخ چې کله د ژوند لوبه شروع شوې او کله چې د انسانانو ترمنځ د واک او مشرۍ اړتیا لیدل شوې، نو

ورسره سم دربار او درباري لټان زېږېدلي دي لـه همغـه وخته راوروسته د هر بادشاه او ټولواک دربار د وخت لټانو ته په زړه پورې دمه ځای ګرځېدلی دی.

دا چې ولې ځيني خلک د لږ امتياز لـه امله خپل انساني غرور د بل انسان تر پښو لاندې کوي، نو موږ به يې په اړه دومره ووايو، چې دواړه خواوې دې روزګار ته اړې دي

د دربار لټانو او خدمتګارو کچه وروسته وروسته په انساني ټولنه کې دومره لوړه شوه، چې د سيمه ييزو پيرانو او سيدانو تر درباره يې هم پښې وکړې، چې په اړه يې هغه پخوانی پخه خبره اوس هم د خلکو ترمنځ ژوندۍ او منلې ده، چې وايي: لـه خانه دې د محمود باچا لټ جوړ کړی دی...

اوسني دولتي لټان همغو پخوانيو ته ورته دي، د محمود باچا په اړه ويل کېږي، چې کله پرې لټان راګڼ شول، نو يو ملګري يې مشوره ورکړه چې راشه اصلي لټان پکې په نښه کړه، مطلب دا چې چاپېره ترې اور بل کړه او ياګوره، نو که چا تېښته وکړه، هغه به ځي او که څوک پاتې شول، نو اصلي لټان يې وګڼه

اور بل شو او ورو ورو د لټانو پر لوري راغی، ټول وتښېدل، دوه پاتې شول، يوه بل ته ويل چې اور راغی سوځو:

هغه بل ورته ويلي وو "ته يې لږ ساړه خوره، مخه به يې رانه واوړي."

خبره اوږده شوه، کـه بېرته خپلو درباري لټانو تـه راشو، نو ددې لټانو دنده او کار لـه همغـه وختـه معلوم و، دوی تل د زورواکو او پيرانو په دربارونو کې د خلکو پښې زور کړې او د هغوی د مېلمنو پالنه يې کړې ده، په شاهي دربارونو کې به پخوا ددې ډلې خلکو لپاره ځانګړی لباس موجود و، چې په ډېرو ځانګړو مراسمو کې به يې کاراوه، خو د هغه وخت د لټانو يوه بنه ځانګړنه دا وه، چې خپل کار يې پېژندلی و او په نورو چارو کې به يې لاس نه درلوده.

د اوسنيو درباري لټانو ځنې د وېرې او اندېښنې ځای همدا يکی دی، چې په خپلو دندو سربېره يې په نورو چارو کې هم د لاندې باندې کولو لاس پيدا کړی ددې خبرې يوه رڼه بېلګه دا ده، چې دولتي لټان په ځينو کارونو کې چارواکيو تـه مشورې ورکوي او دا خو ښکاره ده، چې د يوه لټ او ښکاره انسان مشوره به څومره د ولس په ګټه تمامه شي؟ يا دا چې د دولتي لټانو په سولېدلو او منلو مشورو به دا اوسني چارواکي د ولس په زړونو کې ځای ومومي؟؟

ستا به زما نه ګيله کېږي
زه په ولکه د زورورو ناسته يمه

عرفان الله کوټوال

د سرو تېلو چينه ښکاره شوه

که د شتمنی په ميدان کې عربي نړۍ د تېلو لـه طبيعي زېرمو څخه زياته اندازه پانګه په لاس تـه راوړې او د خپل عېش ماش لپاره د ډېرو هغه ضروريانو برخه د پيسو پر مټ، چې بنايي پخپل زيار يې پوره کړې وای، لـه نورو څخه په ډېره اسانه توګه پوره کوي

هسې خو لـه ډېر پخوا څخه په پښتنو بچوړو د جبر او ظلم پنجې ښخې شوې دي، خو په اتيايمه لسيزه کې دغې تورې پلمې په څرګند ډول خپل وجود نړۍ تـه وخلاوه او دپښتنو له کور څخه يې تيار سور شوی تنور جوړ کړ، چې هر چا پکې د خپل قلفي (خميردان) څخه ډوډۍ ورپورې کړې او هغه څه چې د پښتنو لپاره يې د بربادۍ او نابودۍ يوه ستوره او د پردي تر شا وسله ګڼله، په سپين ميدان د نړۍ مخې ته لکه د لمر وځلېده

په دې وروستيو کې د پښتنو مسلمانانو پرحق مسلط حکمرانان آخر د پښتنو پر وينو وغړېدل او د بې ګناه پښتون ولس پر وينو يې د نړيوال تجارت لاره خلاصه کړه او په دې نامه چې ګونډې پښتانه دهشتګر، ترورېستان او اورپکي دي، ددې جوازنامې په بدل کې يې په پښتنو سيمو باندې لکه سوات، باجوړ، مومند ايجنسي، خيبر او په وزيرستان کې په هره ورځ بمبارېو بې شمېره شاباسي او پنډونه، پنډونه ډالر راجلب کړل پښتون وژنې د ځينو حکمرانانو لپاره يو پر بل پسې ښه تجارتي او عايداتي بڼه خپله کړله

د پښتنو ويني يې د خان لپاره لکه د عربو تېل يوه محصولي زېرمه وګڼله او په وار وار يې د وينو په بدل کې له غربي نړۍ څخه د ډالرو غوښتنه په برېنډه، بې غېرتۍ او سپين سترګۍ سره وکړه

کـه د پښتنو په سيمه کې روانه لوبه تجارتي شکل نـه لري، نو بيا خو د هر اختلاف لپاره علت شته دی، چې د

عواملو د لـه منځه وړلو لپاره منطقي لارې چارې پراخې او خلاصې دي په دې کې هېڅ شک نشته، چې ډېر نور مليتونه په مسلمانان وي، خو پښتانه يواځې دا نه چې دين يې اسلام، بلکې لـه اسلام سره سره نورې ډېرې ځانګړنې لکه غېرت، پتمنې، شهامت او ځانګړې مذهبي او روايتي عنعنات لري لکه د نورو مليتونو په څېر د پښتنو دغه روايات او اساساتو تـه احترام درلودل د اختلافاتو د منځه تللو وسيله ده

کـه د پښتون ولس حقوق تلف کول، زورواکان روا بولي، نو په داسې حال کې د عکس العمل ښکاره کېدو تـه په کوم قانون کې بدآمني ويلای شو، چې يو څوک د خپل ناموس، عزت، دين او مذهب د خونديتوب هيله لري او تش په نامه د خلکو د نظام نارې وهونکي هغه ردوي او بيا د قرارۍ توقع هم لري، چې يو مليت دې مذهبي، فطري، انساني، روايتي، کلتوري او همدا شان د وينا او نور اړونده حقوق نه لري، خو غلی دې ناست وي، ځکه چې د دوی حق او حقوق همدا دي چې څوک ورتـه هرڅه ووايي، بايد وې مني او وې کړي

بلکې نه! هېڅ کله نه!

داسې نه دي هغه حقوق چې نور بشريت يې لري، هغه پښتون مليت هم لري مذهب آزادي، د وينا آزادي، د خاورې تماميت، د خپل دستور او کلتوري ارزښتونو پېروي، پخپل دين باندې د مکمل عمل کولو آزادي او همدا شان لـه خپلو اسلامي شعاېرو څخه د دفاع حق او د اجرا بشپړه آزادي لري او کـه د زورواکو لـه خوا د وسايلو او ټکنالوجۍ په زور پـه هر مليت باندې د خلکو د نظام بل ډول تعريف ورتپل کېږي، نو دا د نړۍ په هېڅ يوه وضعي قانون کې هم نـه شته دي، چې څوک دې د بشري اتباعو په حقوقو پابندي ولګوي

دغې منطقي بحث تـه د روانې وضعې شننه، کتوونکي اړباسي چې ولې د پښتون متدين ولس وينې پـه بې رحمۍ سره تويېږي؟ ولې د پښتون لـر او بر ولس د هرې وژنې په بدل کې لـه غربي نړۍ څخه مرستې غوښتل کېږي؟ آيا دا ډرامه تجارتي بڼه نـه لري؟ ولې ددې مسلمان پښتون ولس وينه څه سره تېل دي، چې ډالرې پرې اخلي؟

اوس تاسې ووايئ، چې يو چاتـه د بې ګناه ولس پر وينو توېولو او بهېدلو په ميلياردونو ډالر پـه لاس کې لوېږي، نو امنيت بـه راځي او کـه ګډوډي؟ نور زما پـه اند دا د بې وزلـه وس وينه نـه، بلکې د پښتانه پـه کور کې د سوداګرو لپاره د سرو تېلو چينه پيدا شوه

پـه تېر پسې

ژب سياست او ژب پلان

ډاکتر رحمت ربي زيرک يار

د ژب معياري کول: ژب سياست

د ژبـو معياريکولو Standardization تـه ژب سياست يانې Language Policy هم ويلی شو. هغـه څـه چې پاس مې ورتـه پـه ترکيـه، سينګاپور او ولسي چين کې ګوتـه ونيوله، د ژب سياست درې بېلګې ښيي.

د ژبې معياري کول يو سياسي حکومتي ځواب دی، چې د ژبې يوې خورا مهمې ځانګړتيا تـه ورکول کېږي: ژبـه ولاړه نـه ده، بلکې "بدلېږي او اوړي." It Varies and it changes د مثال پـه ډول، پـه ولسي چين کې لـه ډېرو لهجون نـه د هېواد د پايتخت (بيجينګ) لهجـه ماندارين د رسمي ژبې پـه ځېر غوره شوه. ځينو هېوادونو د ژبې د معياري کولو لپاره علمي مؤسسې رامنځته کړي دي، چې د ژبـو پرمختګ او بدلون وڅېړي، لکـه د فرانسوي ژبې اکاډمي، د هسپانوي ژبې اکاډمي، پـه جرمن ژبـو هېوادونو کې د ليکدود جرګه der rat fuer rechttschreibung، پـه اسراييلو کې د عبري Hebrew ژبې اکاډمي او د عربي ژبې اکاډمي (د عربي ژبې اکاډمي نړېدې څلور مياشتې وړاندې د ۲۰۰۷ زېږديز کال پـه دسمبر کې پرانستل شوه)، پـه شاهي دوره کې پښتو ټولنه پـه کابل کې، پښتو اکاډمي پـه پېښور کې، ملي کيسواهيلي جرګه پـه تانزانيا کې، د کيسواهيلي د څېړنې انستيټيوټ پـه تانزانيا کې...او کويچوا Quechua اکاډمي پـه پيرو کې.

پـه دې ډول حکومتونـه د ژبې د معياري کولو پرېکړې کوي او د ژبې سياست ټاکي او چلوي. هو، وګړي او شخصي سکټور هم د

يوې ژبې په معياري کولو کې رول لوبوي. ورځپاڼې، مجلې، خبري اژانسونه او برېښنايېزې خپرونې د مطالبو د خپرولو لپاره عموماً مقررات editorial guidelines لري. انګرېز خپرونکي ويليم کاکسټن Coxton د پنځلسمې زيېزې پېړۍ په دويمه نيمايي کې يوه چاپخونه لرله او د خپل چلونکي کنټرول editorial control له لارې يې د هغه مهال په خپرونو کې خپل اغېز خوندي کړ او په دې ډول د راتلونکې انګرېزۍ په معياري کولو کې د مټ خاوند شو. د دوه (۲) نورو وګړو ډېر مهم انګرېزي سيندونه (قاموسنه، ډيکشنرۍ) راوويستل: ډاکټر ساموېل جانسن Jhonson (۱۷۰۹ تر ۱۷۸۴) په انګلستان کې او نواه ويبسټر Webster (۱۷۵۸ تر ۱۸۴۳) په امريکه کې. ويبسټر په امريکايي انګرېزۍ کې داسې املا وکاروله، چې په انګلستان کې له مروجې املا سره يې يو څه توپير لاره، لکه Standardize (معياري کول) او Behavior (سلوک، چلن) په امريکايي انګرېزۍ کې. دغه شان ايليزر بن يهودا Eliezer Ben-Yehuda (۱۸۵۸ تر ۱۹۲۲) هغه زړه عبري Hebrew ژبه راژوندۍ او نوې (مودرن) کړه، چې دوه زره کلنې دورې پرې پرېوتلې وې او چا په ورځني عادي ژوند کې نه کاروله (په دې هکله به وروسته غږېږم.)

وروسته له روغ پام نه سړیويني، چې معياري کول د ژبنيو نوسانونو او اوښتنو د چڼولو او يو شکل کولو عملي ته ويل کېږي، چې Sorting Through the Variation ورته ويل کېږي. هم مهال سړی ويني، چې معياري کول يو ډول رسمي (تشريفاتي) Formal ژبه رامنځته کوي. ډېر خلک فکر کوي، چې معياري (رسمي، تشريفاتي) ژبه د علمي مؤسسو، د ليکدود د کتابونو، سيندونو (قاموسونو) او غټو خپرونو ژبه ده. په معياري ژبه کې نه يوازې د يوه تکي املايي څېره اهميت لري، بلکې ګرامري مقررات او دستورونه هم مهم دي. د مثال په ډول، په يوه جمله کې دوه (۲) منفي کارول بې خونده ويناده:هغه نه غوښتل، چې ښوونځي ته لاړ نشي. په روغه پښتو (هغه غوښتل چې ښوونځي ته لاړ شي).

د ژبې د معياري کېدلو موخه دا ده، چې ژبه عمومي شي، يانې هر څوک پرې په اسانۍ سره پوه شي. دلته بايد زياته کړم، چې مسلکي تخصصي ژبې حتماً عمومي ژبې نه دي. معياري ژبه عموماً په اداري، کلتوري او اقتصادي مرکزونو کې راپورته کېږي.

پښتانه چې کلتوري ملت دی، خو ملي دولت نه لري، بايد د خپلې ژبې د پالنې او معياري کولو لپاره يوه برېښنايېزه جرګه ولري، د بېلګې په ډول Pashto Action Council (پښتو عمل جرګه)! ددغې جرګې يوه موخه بايد دا وي، چې د پښتو لغتونو برېښنايېز بانک Pashto terminological databases جوړ کړي.

مخکې د زيېز کال ۱۹۶۹ له انقلاب نه، انګرېزي د سوماليې په حکومتي او تعليمي ادارو کې برلاسې وه او له دې امله د برلاسې او چتې پتې ژبه وه، چې له نړدې لس سلنو (۱۰%) نه جوړه شوې وه. شپږ ډېرش (۳۶) کلونه وړاندې په زيېز کال ۱۹۷۲ کې سومالي په لاتين تورو کې ددغه هېواد رسمي ژبه شوه. يو څو کلونه وروسته د ۱۹۷۰ کلونو په وروستيو کې په سومالي کې کافي مواد برابر شول، چې سومالي له پوهنتون نه په ټيټو تعليمي مؤسسو کې د زده کړې او ښوونې ژبې ته جګه کړي. عربي په لومړنيو او منځنيو زده کړو کې کارول کېدله. د سومالي ژبې په معياري کولو کې کلک او ګړندي ګامونه پورته شول. ددغې ژبې ليکدود، ويې پانګې (د لغتونو زخيرې)، تلفظي نظام او لاتيني پتې (الفبا) ته کلک پام وشو او په ۱۹۷۶ کې لومړی ځل غټ سيندونه (قاموسونه) راووتل. ددې لپاره چې د خپلې رسمي ژبې اړتياوې پوره کړي، د سوماليې چارپوهانو په غټه کچه له نوې ويې پانګې Neologism نه کار واخيست.

په سوماليا کې په ۱۹۹۰ کلونو کې کورنۍ جګړې زور ومیند او مرکزي حکومت ړنګ شو، خو بيا هم سومالي ژبه د بېلابېلو سيمه ييزو واکمنيو رسمي ژبهٔ يا ملي ژبه پاتې شوه.

ژب سياست Language Policy:

ډېر هېوادونه له ژب سياست نه کار اخلي، چې له يو لړ ژبو نه عموماً د يوې ځانګړې ژبې په پلويتوب او ملاتړ راڅرخي يا د هغې په کمزورولو او منع کولو کې لګيا وي.

د تاريخ په اوږدو کې دولتونه عموماً د يوې ژبې د رسمي کولو لار غوره کړې وه، خو اوس ځينې دولتونه هڅه کوي، چې سيمه ييزې ژبې له مړينې نه وساتي. ژب سياست هغه څه ته وايي، چې حکومت يې د ژبې په هکله کوي: د قانون له لارې، د محکمې د پرېکړو له لارې او د حکومتي مقرراتو Official Language act له لارې حکومتونه غواړي، چې د ژبې استعمال وټاکي، د ملي اړتياوو د پوره کولو لپاره د ژبې په زده کولو کې اسانتيا راولي، يا د اقليتي ژبو په ساتنه کې اغېزمن شي.

اوس د د ژبنۍ او کلتوري تنوع ساتنه پوهانو، ليکوالانو، واګيوالانو (سياستمدارانو) او د اقلتي ټولنو مشرانو ته اهميت لري. اټکل داسې دی، چې په يو ويشتمه (۲۱) پېړۍ کې به د شپږ زره ژبو نيمايي برخه د مړينې له خطر سره مخامخ شي. ديوې ژبې په خوبيالي کېدلو او مړينه کې ډېر لاملونه رول لوبوي: د محلي ژبې د ويونکيو د شمېر کچه، د دولت په رسمي راشه درشه Formal Communication کې د هغې استعمالول، د هغې د ويونکيو جغرافيوي تيتوالی او د هغې د ويونکيو ټولنيز_اقتصادي وزن. ملي ژب سياست يا دغه شرايط مهارولی شي، يا د هغوی اغېزمنتوب پرسولی شي او د يوې ژبې د مړينې عمليه ګړندۍ کولی شي. د ژب سياست طريقې په لاندينيو غټو رده بنديو (کټګوريو) راڅرخي:

(۱) د Assimilation (ادغام) پاليسي په هغو حکومتي اقدامونو ولاړه وي، چې د يوې ژبې يا ژبو د ادغام او ورکېدلو عمليه ګړندۍ کړي او په دې ډول يوه مسلطه ژبه رامنځته کړي. د ادغام سياست په پاکستان، اندونيزيا، سوريه، عراق، ايران... او اوسني افغانستان کې ليدل کېږي. د امريکې د ښکېلاک لاندې افغانستان کې "کابل د مشهد په شان" دی.

(۲) Non-Intervention Policy يانې د نه مداخلې سياست ژبې خپلمنځه "حسن تفاهم" ته پرېږدي، خو په واقعيت کې دغه ډول حسن تفاهم يوې برلاسې (مسلطې) ژبې ته لار اواروي، چې نورې ژبې سوکه سوکه وخوري او په مسلطه ژبه کې يې جذب کړي. بېلګې يې په انګولا، جرمني، برتانيې، سعودي عربستان، سينيګال، بنګلادېش... او جاپان کې ليدل کېږي.

(۳) Differentiated Legal status policies يانې د متمايز کولو او توپير منلو سياست د يوې ژبې په ځانګړي قانوني مقام راتاوېږي. دلته اکثريت ټول ژبني حقوق لري او د لږه کيانو (اقليتونو) په ژبو هم لږ ودېر د حفاظت او حمايت وزرونه غوړېدلي وي. بېلګې يې په کليفورنيا ايالت، ولسي چين، اروپايي جرګه، ګواتيمالا... او د کاناډا په اونتاريو او کوبيک ايالتونو کې ليدل کېږي.

(۴) Valorization of the Language Policy يانې د رسمي ژبې د تشويقولو او ارزښتمند کولو سياست په دې فکر ولاړ دی، چې له يوې ژبې سره دې مينه او نازولتيا وښودل شي. دا ډول سياست په يو ژبتيا Unilingalism راڅرخي. کله د يو هېواد ملي ژبې ته د رسمي مقام پټکی ور په سر کېږي او کله په استعماري ژبه دغه ډول پېرزوينه کېږي. دلته کله ناکله د اقليتي ژبو حفاظت ته هم پاملرنه کېږي. کله ناکله داسې پېښېږي، چې رسمي ژبه د ملت د اکثريت لومړۍ ژبه وي. بېلګې يې دا دي: فرانسه، الجزاير، برازيل، مراکش، شمالي کوريا، اسراييل، ايتاليه، ايران، مصر، کمبوډيا، تونس، لبنان، هند... او ويتنام. په افريقا کې انګريزي په شپاړس (۱۶) هېوادونو کې، فرانسوي په اوولس (۱۷) هېوادونو کې، پرتګالي په پينځه هېوادونو کې او هسپانوي په يوه (۱) هېواد کې رسمي مقامونه لري. عربي دي وګورئ: Language Policy- wikipedia, electronic.

د يوې ژبې په تعميم (عمومي کېدلو) کې يو څو عملياتي ساحې غټ رول لوبوي: رسمي ژبه، ملي ژبه، د تدريس ژبه، تعليمي ژبه، مطبوعاتي ژبه، تجارتي ژبه... او ديني ژبه. د يهودانو د ژبې (عبري) په ساتلو کې يهودي دين ستر رول لوبولی دی. د سانسکرېټ په ساتلو کې هندويت ستر رول لوبولی دی او د عربي په ساتلو کې اسلام ستر رول لوبولی دی. د ژب سياست لپاره دوه هېوادونو بېلګه کوم: سينګاپور او اسراييل.

(الف) سينګاپور:

په سينګاپور کې ژب سياست په ښاپسته ښه کچه په اغېزمن ډول اداره کېږي. په جنوب ختيزه اسيا کې سينګاپور يو کوچنی ښاري دولت دی، چې څلور (۴) رسمي ژبې لري: انګريزي، مَلې Malay، ماندارين او تميل. مَلې په عين حال کې ملي ژبه هم ده. هره ژبه په بېلې بېلې ژبنۍ کورنۍ پورې تړلې ده. په سينګاپور کې ژب سياست کوم هدفونه لري؟

هلته ژب سياست په دې موخو راڅرخي:

١_ په يوه کوچني دولت کې، چې نه طبيعي منابع لري او نه له ساحل نه شاته ځمکه لري، ژب سياست بايد ګړندي اقتصادي ودې ته زمينه برابره کړي.

٢_ ژب سياست بايد په يوه غېر متجانسه ټولنه کې د پوهاوي راپوهاوي وسيله رامنځته کوي.

٣_ په هېواد کې د سترچيني قوم په غټو لهجو کې، چې له يوه بل سره پوهاوی پکې مشکل دی، ګډه وسيله راوباسي.

۴_ ژبنۍ او کلتوري ټولپالنې Pluralism ته رسمي پټکی ورپه سر کړي.

۵_ ژب سياست بايد په سينګاپوريانو کې وفاداري وياړلي او پېژاند (هويت) يې غښتلی کړي. هغه هويت، چې د جنوب ختيزې اسيا په ميراث ډک شوی دی.

٦_ ژب سياست بايد سينګاپور په هغه سيمه کې همرنګي کړي Integrate چې په ستره کچه په مَلې Malay ژبه غږېږي او ژب سياست بايد

٧_ بين المللي پيوند کلک او ګړندي کړي.

سينګاپور ولې انګريزي ژبه خپله اساسي رسمي ژبه کړه؟ لاملونه يې دوه دي:

١_ انګريزي د تخنيک، معلوماتو او

تجارت ژبه ده او دغه شان انگريزي د جنوب ختيزې اسيا د ملتونو د ټولنې Association of South East Asian Nations رسمي ژبه هم ده.

۲_ انگريزي د درې نورو قومي_رسمي ژبو په منځ کې "ناپيلې" Neutral ژبه ده. په سينگاپور کې د دوه ژبتيا سياست يانې Bilingual Policy داسې ده، چې په ښوونځي کې به هر زده کوونکي دوه رسمي ژبې زده کوي: يوه به يې انگريزي وي او بله به يې مورنۍ ژبه وي.

سينگاپوريان کلکه هڅه کوي، چې مورنۍ ژبه او انگريزي ژبه روغه زده کړي، ځکه چې د ژبو د زده کړې کچه د لوړو زده کړو او پوهنتوني تحصيلاتو لپاره اهميت لري:

" the constant desire to upgrade" both languages "is translated into gate-keeping procedures in terms of student admission to higher' levels of education, for example, secondary school to junior college and from junior college to university entrance."

Georgetown university Round table on languages and linguistics, 1999, pp. 342-343.

د جنوب ختيزې اسيا د قومونو پينځه نورې ژبې هم د پوهنې او ښوونځيو په سيستم کې زده کېږي: هندي، اردو، بنگالي، پنجابي او گجراتي. دلته وينو، چې د دوه ژبتيا د سياست له مخې، بايد هر سينگاپوری انگريزي زده کړي او هر سينگاپوری بايد د هېواد په يوه بله رسمي ژبه (معمولاً مورنۍ ژبه) وپوهېږي. په دې ډول په سينگاپور کې د زده کړې نظام ددغه هېواد په پرمختگ راتاوېږي او په ټولو هېوادوالو (اتباعو) کې ملي احساس او ملي تړون غښتلی کوي او د ملي ټولنې د جوړولو عمليه گړندۍ کوي. يانې تعليمي نظام هلته د اقتصادي ودې او ملي تړون په خدمت کې دی. سينگاپوريان په دې پوهېږي، چې انگريزي د يوې عملي انتفاعي وسيلې په څېر کاروي، نه د يو احساس هويتي هدف او تړون په څېر:

" in brief, Singapore wants English as a tool rather than a tie, it wants English to serve a utilitarian but not an emotional purpose." Ibid., p.344.

په سينگاپور کې د مورنۍ ژبې او انگريزي ژبې په زده کړه نږدې يو اندازه وخت لگېږي:

د ښوونځي ډول	مورنۍ ژبه هره اونۍ	انگريزي هره اونۍ
لومړی ښوونځی Primary School	لس، نيم ساعته دورې = پينځه گېنټې	دولس، نيم ساته دورې = شپږ گېنټې
دوهمې ښوونځی Secondary School	شپږ څلويښت دقيقه يې دورې = څلور گېنټې	شپږ څلويښت دقيقه يې دورې = څلور گېنټې
دوه کلن کالج Junior College	شپږ څلويښت دقيقه يې دورې = څلور گېنټې	شپږ څلويښت دقيقه يې دورې = څلور گېنټې

(ب) اسراييل:

د شلمې پېړۍ په اوږدو کې د عبري ژبې Hebrew د راژوندي کولو Revitalization او وطني کولو Vernacularization لپاره ژبنۍ مفکورې (ايډيالوجۍ) او ژب سياست ته اړتيا وه. د لومړۍ نړۍ والې جگړې په پای سره، فلسطين د انگرېزانو د حاکميت لاندې راغی. شپږ اتيا کلونه وړاندې په زېږيز کال ۱۹۲۲ کې د ملتونو ټولنې League of Nations فلسطين د انگرېزانو حاکميت Mandate ته وروسپاره. که څه هم دغه مهال يهودانو خپل دولت نه لاره، د هغو ژبه (عبري) د انگرېزي او عربي ژبو په شان د انگرېزانو له خوا رسمي اعلان شوه. دا يوه استثنا وه، چې د يوې بې هېواده او بې دولته ډلې ژبه دې رسمي ژبې ته لوړه شي:

"All ordinances, official notices and official forms of the Government.... Shall be published in English, Arabic and Hebrew."

د اسراييلو دولت نږدې شپېته کلونه وړاندې د زېږيز کال ۱۹۴۸ په مۍ کې د لويديزې نړۍ د قوي لاس په څېر په منځني ختيز کې رامنځته شو. ددغه دولت په خصلت کې يو يهودي عالم اليېزربن يهودا Eliezer Ben Yehuda سازونکی رول لوبولی دی. بن يهودا د صهيونيزم د مؤسس پلرونو په ډله کې يوه وتلې څېره وه. ډېر خلک ورته د نوې يهودي ژبې (عبري) پلار Father of Modern Hebrew وايي.

يوه سړي اليېزربن يهودا (۱۸۵۸ تر ۱۹۲۲) هغه زړه عبري ژبه راژوندۍ او غني کړه، چې دوه زره (۲۰۰۰) کلنې دورې پرې پرېوتلې وې او څوک پرې په ورځني عادي ژوند کې نه غږېدل. د اليېزر بن يهودا له ژبني فعاليت نه وړاندې يهودي ژبه يوازې په ديني وعظونو او دعاگانو راچاپېره وه. هغه د يوه يهودي هېواد په هکله خپل فکرونه په يهودي ژبه Hebrew کې خپاره کړل. د بن يهودا په فکر کې هغه ارمانونه خوندي شوي وو، چې د يهودانو د خپلواکۍ، ملي هېواد او ملي ژبې درې گوتې يې جوړه کړې وه. د روسيې او ترکيې جنگ (۱۸۷۷تر۱۸۷۸) او د بالکان د ولسونو د خپلواکۍ جگړو په بن يهودا کې يهودي ملي شعور راپورته کړ (بن يهودا په ليتوانيا کې په يوه ديني کورنۍ کې زېږېدلی و.) بن يهودا په خپل يو نامکمل ژوند ليک يانې Unfinished autobiography کې چې د لومړۍ نړۍ والې جگړې په وروستيو کلونو (۱۹۱۷ تر ۱۹۱۸) کې يې په امريکا کې ليکلې وه، داسې کاږي:

(نور په بله گڼه کې)

رپوټ: رضوان الله شپون

کونړ سيند مشاعره

د کونړ سيند کلنۍ دوديزه مشاعره سر کال د دويم خل لپاره د کونړ مرکز اسداباد د بنده کول چينې ترڅنگ د کونړ سيند په غاړه ونمانځل شوه

د مشاعرې د ستېج چارې محمد ادريس غروال، شرر ساپي، خيبر ډگر او شفيع الله تاند په گډه سره پرمخ بيولې د مشاعرې پيل د کونړ د حج اوقافو د رئيس له خوا څخه دقرآن کريم په څو مبارکو ايتونو سره وشو د مشاعرې مېلمانه استاد محمد صديق پسرلی، استاد حبيب الله رفيع، د ننگرهار پوهنتون د ژبو او ادبياتو دپوهنځي استادان محد اصف صميم، لال پاچا ازمون، د دانش خپرندويې ټولنې مشر اسدالله دانش ساپی، اسعتاد محمد اسماعيل يون، له پېښور څخه راغلی ليکوال، شاعر او د ليکوال مجلې مسؤول مدير ښاغلی نورالبشر نويد، له پېښور څخه راغلی شاعر و ليکوال ډاکتر عالم يوسفزی، پياوړی شاعر باز محمد عابد همدارنگه د کونړ امنيه قومندان، انجنير شوکت شرر، ډاکتر بصير بيدار ستوري او د ولايت اجراييه رئيس د مېلمنو ترڅنگ د کورنيو په توگه ناست و

بيا د هېواد د ملي سرود په درناوي ټول گډونوال ودرېدل، له هغه وروسته د مشاعرې د پرانيستونکې وينا لپاره نظام الدين

ماليار وغوښتل شو هغه ووېل

موږ د داسې لويو مشاعرو او غونډو توان نه لرو، مگر زموږ يو شمېر ورونو له موږ سره د مشاعرې په جوړېدو کې هر اړخيزې مرستې کړې دي، چې بايد مننه او کورودانۍ ترې وکړو، چې له هغې جملې څخه يې د کونړ والي سيد فضل الله واحدي، ډاکتر سيد جمال الدين، حاجي غريب الله، د کابل بانک د رئيس اصف ساپي او څينو نورو نومونه يې ياد کړل

وروسته د کونړ والي سيد فضل الله واحدي وينا وکړه، هغه پخپله وينا کې ووېل، چې همدا اوس د کونړ په سيند باندې د (۹) پلونو جوړېدو کار روان دی او ورسره به (۷) د برېښنا کوچنۍ دستگاوې هم جوړې شي

ښاغلي واحدي د يوه عالم وينا ته وشاره وکړه او وې وېل که يو ټبر خپله بقا غواړي نو خپل کلتور او فرهنگ ته دې وده ورکړي

په پای کې يې له راغلو مېلمنو څخه مننه او کورودانی وکړ کونړ سيند مشاعرې ته د گڼ شمېر علمي او فرهنگي ټولنو څخه پيغامونه راغلي ول، چې له هغې څخه د اطلاعاتو او کلتور وزارت، د افغانستان د علومو اکاډمۍ او په BBC نړيواله راډيو کې د کونړ د تکړه وياند داود جنبش پيغامونه د

يادولو وړ دي په پيغامونو کې د مشاعرې د جوړېدو مبارکي ټولو گډونوالو ته ويل شوې وه او جوړونکيو ته يې د لوی خدای له دربار څخه د لا برياوو هيله شوې وه

له کندوز څخه راغلي مشر استاد محمد صديق پسرلي وينا وکړه، هغه ووېل کونړ هغه تاريخي ولايت دی، چې د نړۍ ستر نابغه علامه سيد جمال الدين افغان، سيد بهاءالدين مجروح، سيد شمس الدين مجروح، محمد هاشم زماني، ډاکتر کبير ستوري، مستوره شال او عبدالخالق اخلاص په څېر ربې څيرې يې د بشري ټولنې خدمت ته وړاندې کړي دي او د کونړ دا ځپانده سيند هم د کونړ له عظمتونو څخه گڼلای شو

له وېناو وروسته مشاعره شروع شوه

مشاعره د کونړ د ځوانيمرگ غزلبول شاعر اروابناد طاهر فرهاد په دغو بيتونو شروع شوه

خو که مو د دار او د سنګسار لارې نیولې دي
مونږه لېونو پکې د کار لارې نیولې دي
مونږه له ګرنګه خان شیندو چې ښکلا جوړه کړو
مونږه شاعرانو د ابشار لاندې نیولې دي

د مشاعرې ګډونوال شاعران په دې ډول ول

پکتیا:

اسماعیل لاری، داود تپان

خوست:

هجرت الله خاکسار، یونس تنویر، نوراجان بهیر

ننګرهار:

نقیب احمد اتل د ترنم بادشاه، شېر حسن کمالزی، استاد لال پاچا ازمون، ولي محمد کندوال، ډاکتر بشیر احمد پرهر

پېښور:

عمر دراز مروت، اکمل لېونی

لغمان:

لونګ زنداني، عزیز تحریک

کونړ:

سمیع الله تړون، ملک رغون، سید عبدالله نظامي، محمد اصف میاخېل

همداراز نورګڼ شمېر شاعران ول، چې د وخت د سپما په خاطر همدغه باندې بسنه کوو

د طنز په برخه کې د شمشاد ټلویزیون د طنز ټکره چلوونکی محمدي ګل اوبرنګ غونډې ته خاصه ښکلا ورکړه. بیا استاد حبیب الله رفیع وینا وکړه، هغه وویل: هر شاعر ددې ترخنګ چې باید د لفظونو ښکلا په پام کې ونیسي، باید چې د معینې ښکلا له پامه ونه غورځوي. هغه وویل باور وکړئ که موږ پخپلو منځو کې اتفاق او اتحاد قایم کړو، نو هېڅ غیر او غماز نشي کولای، چې زموږ منځ ته راننوځي او په موږ کې تفرقه واچوي

همداراز په ولسي جرګه کې د کونړ د خلکو وکیل شجاع الملک جلاله خان د کوربه په صفت خبرې وکړې او ټولو ته یې هرکلی ووایه

بیا د کونړ د فرهنګي بهیر له خوا نه یو شمېر هغو لیکوالو او مشرانو ته، چې د ژبې او ادب په برخه کې یې نه ستړې کېدونکې هلې ځلې کړې وې، د سرو زرو مډالونه ورکړل شول. ځینو ته پګړۍ او ځینو نورو ته بیا د هغوی د کړو خدمتونو له امله ستاینلیکونه ورکړل شول

بیا استاد یون په لنډو ټکو کې د مشاعرې ارزونکې وینا وکړه او غونډه یې مثبته وارزوله

یاده دې وي، چې د کونړ سپېند سرېنې مشاعره د خلا راډیو په 89.2FM څپو په ژوندۍ بڼه خپروله

مشاعره د ماسپخین په یوه نیمه بجه پای ته ورسېده

عزیزالله ماموند "صادق زوی"

د ادب له ګلبڼ څخه یو بل بورا والوت

شعر او ادب که په نړۍ کې څومره ارزښت لري، هومره ددغه میدان له ستورو سره تل نادودې شوي دي. خوک یې له یو لړ ستونزو سره مخ او خوک له بل ډول ستونزو سره لاس او ګرېوان شوي دي او دا هم مثلی حقیقت دی، چې د ادب ستوري تل د غربت او مفلسی ښکار وي، خو تر ټولو لویه تراژیدي له دغه ستورو سره دا ده، چې زیاتره په ژوندانه پټ پاتې شوي دي او هېڅ چا ورته کوم ارزښت او امتیاز نه دی ورکړی، خو د مړینې وروسته چې یې اثار لوستل او کتل شوي دي، بیا د ادب مینه والو او د وخت دولتونو ورته د احترام سر ټیټ کړی دی

دغه که په وړه کچه دي که په لویه، خو لنډ مثال یې د پښتو ژبې د رحمان بابا، خاطر اپریدي او احمد جان نشتر ویلای شو

نن هم دغه شان یوه بېلګه لرو، څوک چې د ژوند ډېرو ناحوالو، کړاوونو او سختو زورولی و، د وطن مینې لېونی کړی و، د مور مړینې شاعر کړی و او له بچیانو څخه لرې اوسېده او مساپری، د زړه په رنځ اخته کړی و او دغه ښاغلی پر ژوند د پردې شاته و، خو مړینې یې غرونه لړزول، کاڼي بوټي یې ژړول او یو خل بیا دا قول تازه شو، چې په ژوند یې نه پېژني، وروسته له مرګ وربسې ژاړي، نو راځئ چې د خدای بخښلي په اړه معلوم کړو، چې هغه څوک و؟

لنډه پېژندنه:

خدای بخښلی شېر محمد نومېده، تخلص یې "زهیر" اسماری و، د کونړ ولایت د بر کونړ اسمار ولسوالی په شاعر پرور کلي "اسمار" کې د شیخ دین محمد په کور کې، غم لړلې نړۍ ته پر (۱۳۳۳) هـ ش کال سترګې وغړولې. له وړوکتوب څخه د مور پلار نیازبین او ډېر زهین و، ځکه ورته پلار د نورو اولادونو په پرتله د تعلیم زیات امکانات

برابر کړي ول. نوموړي له وخت څخه په استفادې تر دولسم ټولګي پورې زده کړې وکړې، د ډېر استعداد په لرلو سره یې لا زیاتې مطالعې ته ادامه ورکړه، چې له دې امله یې علمي سویه ډېره لوړه وه. په شعر او ادب کې ډېر وارد و، نرم خویه او کم ګو انسان و

د ژوند په شمار کلونو کې یې هېڅ کله څوک ازار کړي نه ول، تر دې چې خپلو اولادونو ته یې هم په ترخه لهجه خبره قدری نه وه کړې

که دی به چا خپه کړو، ددې پرځای چې د هغه په مقابل کې عکس العمل وښایي، ټول خپګان به یې په خپل زړه تېرولو، دا یې ښه عادت و چې له زغم سره ډېر اشنا و

شعر او ادب ته راتلل:

شېر محمد بهیر لا دولس کلن و، چې په شعر ویلو یې پیل وکړ. د هغه له خولې چې زه خبر یم، پر (۱۳۴۵) ل کال د بهیر مور، چې پر ده ډېره ګرانه وه، له دې فاني نړۍ څخه سترګې پټې کړې وې. دغه دردونکې پېښې بهیر ډېر ستومانه کړ او د خپلې ستومانتیا لرې کولو لپاره یې د مور په تل بېلېدو مرثیه شعر ولیکو. له هاغې ورځې راهیسې شېر محمد بهیر شاعر شو او د ادب میدان ته راغی، چې وروسته یې په پښتو ژبه ډېرې کلیوالي سندرې، غزلې او نظمونه ولیکل. ډېرو کلیوالي سندرغاړو په دودیزو محفلونو کې له ساز سره دده سندرې ویلې دي

سربېره پر دې بهیر صاحب ډرامې، کیسې او نور نثرونه هم لیکلي دي، چې دا مهال د ځینو ناسازه شرایطو له لامله له منځه تللي دي. لنډه دا چې له دولس کلنۍ څخه ترننه پورې د هغه د شعر ژبه ډېره زوره او دغه استعداد یې پیاوړي مقام ته رسېدلی و

د خدای بخښلي زیات شعرونه دده په خپل ژوند پورې تړلي دي، چې لوستونکي په اسانۍ سره ددغه شعرونو په لوستلو دده د ژوند په اړه معلومات ترلاسه کولای شي

ژوند او کړاوونه:

بهیر په خپل ژوند کې یو بااستعداده انسان و، هغه د افغانستان د دولت یو سابقه دار مامور و، خو کله چې د ډاکتر نجیب الله رژیم ړنګ شو، بهیر له خپلو اولادونو سره یوځای د وطن په پرېښودلو او پاکستان ته په مهاجرت کولو مجبور شو. هلته د لرې پښتونخواه د مردان په ښار کې مېشت شو، خو دا چې د بهیر اولادونه واړه ول، هغوی تعلیم او خوراک ته ضرورت درلود، ددې لپاره به مسافرۍ کې مسافري وربه غاړه شوه او له هغه ځایه د روسیې ماسکو ښار ته د روزۍ پیدا کولو لپاره مسافر شو. هلته یې پوره دوه کاله مسافري وکړه، خپل بخت

ورسره یاري ونکړه او بېرته تش لاس د مردان ښار ته راستون شو. په دې اړه هغه په ماسکو کې د مسافرۍ په وخت کې په یو شعر کې وایي

چې خوشحالي پکې تقسیمې یې منتې نشي
ازلي بې برخې خو دې دومره بدقسمتې نشي

د بهیر ژوند تل له ستونځو، کړاوونو او اندېښنو سره تېر شو، هغه که نه غوښتل او ددې قابل هم نه و، خو د وخت ظالمې څپېرې لکه د نورو افغانانو پرمخ وهلی و. په دې مجبور و، چې په پردي وطن کې د دوه وخته ډوډۍ پیدا کولو لپاره درانه او شاقاه کارونه وکړي، لکه چې وایي

له خوبه وېښ له کوره وځم په تیاره سباون
خوږېنه ګرمۍ کې سرګردان تر مازیګر ګرځمه
ورځ کرمه تېره د یوې مړۍ ډوډۍ په لټون
د ژوند د نورو ارزښتونو لاس په سر ګرځمه
بې کس بې کوره وچې شونډې الوتلې بڼه
په شته وطن کې بې وطنه مسافر ګرځمه

که له یوې خوا د مسافرۍ سختو خوړلو، نو له بلې خوا د بې کسۍ ګرمۍ خولې کړی و. په داسې حال کې چې هغه تل د ژوند دروند بار په خپلو اوږو وړلو، نه یې غوښتل بل څوک په دغه پېټي ستړی کړي، نو دا ددې لامل شوه چې هغه په داسې سختو شرایطو کې د زړه په ناروغۍ اخته شو. هغه به ویل دا ناروغي زما نه ده، دا د ښمنو خلکو د... خو خدای په ما پورې هسې تړلې ده

په دې اړه په یو غزل کې وایي

په زغم سره د غم پېټی مې وړه په بیماری
اخر پکې اخته شومه د زړه په بیماری
بو لور بې وطنۍ بله خوا ګرانه بې وسې وه
ثقیل درانه کارونه به مې کړه په بیماری

بیا هم هغه یو باهمته انسان و، خپله حوصله یې ونه بایلله او د امیدونو او هیلو په کښتۍ کې سپور و. په دې تمه، چې یوه ورځ ګوندې پرې ریبایې راشي. تر مرګه یې ددغه کښتۍ چپې ووهلې. لکه چې وایي

په پښو کې رابېولي د غربت تور زنځیرونه
په درانه اخستو ته مې ګامونه نه پرېږدي
په ماته کښتۍ ناست او د څپو په منځ کې ښکېل یم
ساحل ته مې د پښو طوفانونه نه پرېږدي

همداسې وشول، هغه تر مرګه د قسمت بدو کړښو د هیلو دنیا ابادلو ته یې نښود، تل یې لرې وساته

له وطن سره مینه او د وطن خدمت:

شېر محمد بهیر له خپل ټاټوبي (ګران افغانستان) سره خورا زیاته مینه درلودهو تل یې د هېواد په خوار و زار حال اوښکې تویې کړې دي. هغه یو وطنپال افغان و، هېڅکله یې د وطن پر سر Compromise نه دی کړی او د چا له خولې یې د هېواد مخالفت

برداشت کړی نه دی. زبات شعرونه یې پر وطن، سولې او امن لیکلي دي. خپل هېواد او کلي یې تل په شعرونو کې ستایلي دي، لکه چې وايي:

تللی وخت زاړه یادونه مې یادېږي
خپل وطن خپل ولسونه مې یادېږي
زندکي د پردیسی ده یکې تنګ شوم
خوږ ټاټوبی کونړونه مې یادېږي
چې بهیر د اسمار کلي کې تېر کړي
د ژوندون هغه کلونه مې یادېږي

نوموړي غوښتل، چې په هېواد کې امن شي، ارامي شي، ټول افغانان سره یو لاس او ورونه شي، جنګ او جګړه ختمه شي.

د بهیر صاحب له وطن سره د مینې یوه بېلګه دا هم ده، چې ډېر وخت یې وطن ته خدمت کړی دی. په مختلفو دندو ګومارل شوی دی، د خپل ماموریت په اوږده موده کې یې زما له معلوماتو سره سم له خپلې دندې څخه ناوړه ګټه نه ده اخیستې، تل یې په ایمانداری خپله دنده ترسره کړې ده. یواځې او یواځې یې په هغه تنخوا، چې دولت ورته د کار په بدل کې ورکړې دی، قناعت کړی دی.

د طالبانو د رژیم د ړنګېدو او د حامد کرزي تر مشرۍ لاندې د لنډمهالې اداري د رامنځ ته کېدو وروسته نوموړی یو ځل بیا هېواد ته راستون شو او د کونړ ولایت د امور اجتماعي په ریاست کې د اداري مدیر په بس کې مقرر شو او تر مرګه په دغه ځای وطن ته په خدمت کې پاتې شو.

بهیر صاحب له هېواد سره دومره مینه لرله، کله چې وطن ته راستون شو، ډېر زبات خوښ و، نه یې غوښتل تر مرګه بیا د وطني مور له غېږې څخه په بېلېدو مجبور شي. دا ارمان یې خدای پوره کړو، په خپل ټاټوبي کې د خپل کلي په پاکه غېږه کې تر ابده په خواږه خوب ویده پاتې شو. لکه چې په یو غزل کې یې ویلي دي:

مه سړی نور مه شړئ ما خوار له کلي مه شړئ
هسې یې دیدنه مې د یار له کلي مه شړئ
ما اغزني لارې په تناکو پښو وهلې دي
ستړی راغلم ستړی مې دوبار له کلي مه شړئ
پرې چې د وطن د لیلی غېږ کې مې ساه وخېژي
ما ثاني مجنون په زړه بیمار له کلي مه شړئ

سیاسي فعالیت:

ځرنګه چې نوموړی یو وطنپال، پر هېواد مئین، بااحساسه شاعر او لیکوال و، همداراز د یو سیاسي نظر خاوند هم و او د خپلې سیاسي مفکورې له لارې خپل هېواد ته د ښه خدمت مبارز و. د سولې غوښتونکی و، تل یې د وطن پر لوټلو اوښکې تویولې، تل یې افغانانو ورونو او خپلو کشرانو ته دا احساس ورکاوه، چې همېشه په خپله مفکوره خپله

لاره تعقیب کړئ، هېڅ کله د نورو په اشارو ژوند مه تېروئ، د پردیو لاسونه مات او ناپاکې ارادې یې تیت او پاشانه کړئ. ښه سیاسي لاره ځانته وټاکئ او له هغې لارې خپل وطن ته خدمت وکړئ، وطن اباد کړئ او له جنګ جګړې څخه ځان او نور وژغورئ او د سولې طرف ته لاړ شئ. لکه چې ویلي یې دي:

ستا رڼایې د سولې لمره په جهان خوره ده
خو د جګړې تیاره په کور کې د افغان خوره ده
خپلو کې مړه شو هدیرې مو له زلمو ډکې شوې
جوړه وبا ده چې زموږ په خاندان خوره ده
د بل په امر ورانو خپل پلرنی ټاټوبی
د ناداني پرده په سترګو د وجدان خوره ده
امنه کوربه مو شه بهیر به دې تل قدر وکړي
ستا هرکلي ته یې لمنه د ارمان خوره ده.

خاطرې:

د خدای بخښلي ژوند ټول له خاطرو ډک و، که د هغه شعرونه په غور ولوستل شي، په هر غزل، هر نظم کې یې جلا جلا خاطرې تر سترګو کېږي، خو د هغه د وراره خیر محمد زهیر له خولې د هغه بده خاطره د وطن پرېښودل او ښه خاطره یې وطن ته بېرته راتلل دي، چې دا ډېره په زړه پورې ده د بدې خاطرې په اړه وايي:

غېږې د جانان نه د دردونو سره لاړم
لاړم خو د یو عالم غمونو سره لاړم
خپله ملنګي وه راته فخر د یار کلي کې
چا ورته پرې نه ښوم ارمانونو سره لاړم

او د ښې خاطرې په اړه داسې وايي:

نه یم د ثروت سوداګر نه د اقتدار مین
ما خالص د حسن خریدار له کلي مه شړئ
خان سره راوړي مې ډېر سترې ارمانونه دي
بیا مې ارماني په زړه داغدار له کلي مه شړئ

یاده دې وي، چې د لومړي شعر په دویم بیت کې د "حسن خریدار" د وطن ښکلا ته اشاره ده.

د بهیر ادبي بهیر او آثار:

لکه ځرنګه چې مخکې یادونه وشوه، د نوموړي ژوند تل د کړاوونو په ګرد و غبار کې پټ تېر شوی دی. له همدې لامله هغه د مجبوریتونو په وړاندې نه ډې توانېدلی، چې ادبي بهیر ته غاړه ورکړي. زیاتره په ادبي غونډو او مشاعرو کې نه دی حاضر شوی، د زړه د ناروغۍ وروسته خو یې بېخي زړه نه غوښتل، چې دا ډول غونډو کې برخه واخلي.

د هغه د بل وراره اختر محمد مومند له خولې د هغه اثار ټول ناچاپه پاتې شوي د نوموړي د منظوم او غېر منظوم اثارو ډېرې مجموعې لیکلي دي، چې د هغې له جملې ترې چاپ ته چمتو څه نثري او څه منظومې مجموعې لکه "روانه قافله" او "سرې څپې"

له هېواد څخه د هجرت کولو پر مهال بې درکه شوي دي، چې تر ننه معلوم نه دي.

اوس مهال یې ناچاپه آثار، چې چاپ ته چمتو دي، د "سترې شوګیرونه"، "لوځې پښې، اغزنې لارې" او "پښوستون" په نامه موجودې دي. دغه مجموعې د هغه پر ژوند چاپ ته تیارې وې، خو د اقتصادي بدې وضعې له لامله په دې نه دی توانېدلی، چې چاپ یې کړي، یا داسې هم ویلای شو، چې هغه به زبات په دې خبره ټینګار کاوه، چې ما به لکه د خاطر اپریدي غونډې له مرګه ورسوته خلک پېژني. دا خبره کټ مټ رښتیا شوه، ځکه چې په یو وخت کې ورسره له حارج څخه د چا د خوا نه د کتاب د چاپ لپاره مرسته شوې وه، د کتاب لیکل، کمپوز او نور ترتیبات تیار شول، خو په دغه وخت کې ورته یوه کورنۍ ستونځه راپېښه شوه، هغه مرسته شوې پیسې ترې د هغې ستونځې په حلولو کې مصرف شوې او کتاب یې همداسې ناچاپه پاتې شو. دا د هغه د دوراندیشۍ او ښې بینې د لالت کوي، چې دغه تصادف رامنځته شو او تر مرګه په کتاب چاپولو بریالی نه شو.

مرګ او وروستۍ ناروغي:

بهیر صاحب د ژوند په وروستیو کې ډېر امیدونه او هیلې له خانه سره یوړې. یوه بېلګه یې د خپل کور ودانول و، هغه په ډېره مینه د کور په ودانولو پیل وکړ، ترڅو د خپلو اولادونو د سر پناه لپاره ځای تیار کړي، خو لکه د پخوا په څېر له هغه سره بخت یاري ونکړه. پر هغه یو ځل بیا د زړه ناروغۍ حمله وکړه او هغه پانګه چې د ډېر وخت راهیسې یې د کور ودانولو لپاره یوځای کړې وه، په ناروغۍ ترې ولګېده. هغه لا له پخوا نه په دې وېره کې و، چې بې وفا ژوند به هغه یوه ورځ په نیمه لار کې پرېږدي او همداسې وشول، خدای بخښلي په یو نظم "ډېر وخت پاتې دی" کې ویلي دي:

لا مې په زړه کې ډېرې هیلې خوانې خوانې لرم
لا د راتلونکي ژوند په هکله ارزوګانې لرم
لا خو په مخکې مسئلې ګرانې اسانې لرم
په زندګۍ پورې اروند ورانې ودانې لرم
نه مې د ژوند په نیمه لاره کې ستومانه نکړې
مرګه لرې لرې خه لا خو ډېر وخت پاتې دی

خو وخت ډېر کم شو، مرګ راورسېد، د خدای بخښلي وروستۍ ناروغي دومره اوږده شوه، چې خوارکي د ژوند د نورو سختیو په څېر د ځنکدن سخته هم ولیده. د کونې غږیو یې ډېرې هلې ځلې وکړې، ډېرو ډاکترانو او روغتونونو ته یې ورساوه، خو په هغه د مرګ الهام شوی و. ځکه د هغه ځینې خبرې چې د ناروغۍ په وخت کې یې کولې، ددې خبرې دلالت کاوه، چې پر خان پوهېده. هغه به ډاکتر ته له تلو څخه

انکار کولو او دا به یې ویل، چې زه په ځان پوهېږم، ما د (۱۳۸۷)هـ ش کال وروستیو ورځو پرېږدئ، بیا به ډاکتر ته لاړ شم خو د هغه ورېرونو او زامنو دا زغم نه شو کولای، چې دا بېچاره دې ناقراره د مرګ په بستر پروت وي، تر پېښور او مردان یې ورساوه، خو خدای ته دا منظوره وه، چې نوموړی په همېشني سفر له نړۍ څخه رخصت شي.

نو هغه و، چې د (۱۳۸۷)هـ ش کال په وروستۍ شپه د شپې په یوه بجه یې د مردان شیخ ملتون روغتون کې ساه ورکړه او ددې غم لړلې دنیا له کړاوونو څخه آرام شو.

د هغه جنازه د تورخم له لارې خپل پلرني ټاټوبي او هغه کلي ته، چې ده ورسره ډېره مینه کوله او دده د خاپوړو ځای و، راوړل شوه. د تل لپاره په همدې کلي کې د (۱۳۸۷)هـ ش کال د حوت د میاشتې په دېرشمه نېټه د جمعې په ورځ مازیګر مهال خاورو ته وسپارل شو. روح دې ښاد وي.

د خدای بخښلي مړینې ډېرې سترګې نم کړې، ډېر زړونه یې ستومانه کړل او د هغه کړاوونو په بدل کې، چې ټول عمر یې لیدلي ول، خدای ورته داسې مرګ نصیب کړو، چې ډېرو کمو تالې منو ته نصیب کېږي. بهیر صاحب په خپلو پسماندګانو کې خلور زامن او دوه لونه پرېښودې، هغوی ته دې خدای د زړه صبر ورکړي.

بهیر که لاړ خو خاطرې یې لا ژوندۍ دي او تل به ژوندۍ اوسي. په دې اړه وايي:

گیله سنه په زما هره سلګۍ وي
ځنکدن خو به مې ځکه په سختۍ وي
بیا بهیره ما په خپل شعر کې ګوره
که زه مړ وم خاطرې به مې ژوندۍ وي

خدای دې پرې د اخرت سختې اسانې کړي
آمین

د شېر محمد بهیر په یاد کې

عزیز الله ماموند "صادق زوی"

د ادب د سمندر یو بهیر تېر شو
ماضي، حال او مستقبل ته ښه ځیر تېر شو

د اسمار سیمه د غم لوګو نیولې
هغه ورځ زوړ کال ژړا او په ویر تېر شو
سترې سترې د ژوندون له ناخوالیو
ارماني د هیلو ډک زړه ظهیر تېر شو
د حالاتو د اغزنو لارو منځ کې
د سندان غونډې سنګین او دلیر تېر شو
د علمیت د خزانو په کرسۍ ناست و
هر ګفتار لکه د کاڼي لکیر تېر شو
پسته خوله، نرمه لهجه، خوږې خبرې
په وجدان کې بااحساسه ضمیر تېرشو
په باطن کې شاهانه خصلت لرونکی
په ظاهره و ملنګ او فقیر تېر شو

تل اغزو سره لوی شوی لوېدلی
د مامونډ ترڅنګ د ګلو اسیر تېر شو

نسيم ستوري

مشکني

د سپرلي ورځې شپې وي . ګلان په لارو . کوڅو او باغونو کې غوټې سپرلي وي . د نسيم څپو ئې خوشبوئي هرې خوا ته خوروله. بلبلانو په خوږه ژبه د مينې محبت نغمې زمزمه کولې .ناڅاپه مې په مشکنړو بان دې نظر ولګيد .چې د رېښمو تار کې اوبدل شوي وي، همدغه مشکنې مې مخکې لدې خورې ورې ليدلې

غلې ورنږدې شوم . مشکنې مې په لاس کې پورته کړې .زه لا د مشکنړو په تماشه ومه چې د ذهن په پردو کې مې خورې ورې خغليدلې په خوږه ژبه ئې څه داسې شروع کړه.

زه د شعر په زموزنو نه پوهيږم
دا ليکل د ليونې مينې اعجاز دی
محبت مې د ټول عمر اثاثه ده
يو احساس دی چې هم ناز دی هم نياز دی

حيران : يو دنګ چنار لاندې ودريدم د خان سه لړ مسکې غوندې شوم او بيا مې غلې د سترګو په ليمو کې د چنار دغه وکتل او بېرته مشکنړو ته زير شوم .چې څومره ښکلې

ژبه لري . د خيال په درشل باندې ټينګ ودريدمه او د مشکنړو په ښايست مې زړه بايلو ، يو ارخ او بل ارخ ته مې مشکنې اړولې راړولې د مشکنې پر بل مخ ئې څه داسې ليکلي ؤ.

پردې ژبه زده کول څه ګناه نه ده
خپله ژبه هيرول لويه ګناه ده
پټې سترګې د اغيارو په ياری کې
خان له قامه بيلول لويه ګناه ده

چې د ويده شعور د بيدارولو لپاره ئې څومره ښه او په خوږو الفاظو غږ پورته کړې، هو!

همدا خبره سمه برېښي چې فخر افغان باچا خان فرمايلي ؤ چې د کوم قام ژبه مړه شي هغه

قام مړ شي زمونږ بد قسمتي دا ده چې کله مونږ د اقتدار په چوکۍ کينو نو ژبه خو لا څه کی ، سترګې مو اسمان کې او ځمکه راته څه بل شان ښکارې په پوهنځيو او دفترونو کې خپله ژبه پرېږدو په خپل کور کې د بل ډول ته ګډيږو حال دا چې د قام ژبه شته وی هغه قام د ترقی په ميدان کې مخ په وړاندې ځي.

د مشکنې رنګونه بدل دی خو ژبه ئې يوه ده چې هره اړخ ئې د ښايست محبت په خولو کې ډوب او د ليونتوب د محبت آينه کې خاننه ځای داسې جوړ کړی چې د ژوند په ماحول خوره وره پرته . د دونيا ټول خواږه ئې پکې رانغښتي . چې د سرې هوس ورته کيږی چې د خپل ذهن په تال کې د خان سره وخنګوی

چې د هر رنګه علاج سره زياتيږی
مينه هسې لا علاجه بيماري ده

په مينه باندې ډيرو شاعرانو ليکوالو عالمانو ډير څه ليکلي خو کوم قامونه چې پر مخ تللي دی دا هم د مينې برکت دی که په دونيا کې مينه نه وای نو دونيا به يو سور تنور وی .په هغه ځايونو کې چې مينه ورکه ده هلته ډيری بد بختی منځته راغلی او راځي لکه په پورتني بيت کې چې ليکلي مينه علاج نه لري او په درمل باندې کميږی نه بلکې نوره هم زياتيږی ، مينه د ژوند پټ راز ښکاره کوی ، مينه يو جوهر دی . ښه بيلګه ئې دغه مشکنې دي چې د مينې پارونکی درسونه پکې خوزيږی

د مينې لاس ته راوړل هم دومره اسان کار ندې او هغه چا چې مينه په زړه او د ذهن په درشل کې ساتلی ده نو د نفرت څخه ئې نفرت دی دا څکه چې نفرت کورونه وړانوی.

ستا نه ځار ستا نه لوګی شم زما مينې
هره ساه مې ستا په نوم ده تا سره ده

چې پدغه ځای کې دنګ دنګ غرونه هم له سره زاروی صرف د مينې لاسته راوړو په خاطر.

واړه ستا قد وقامت نه صدقه شه
که ايلم دی که خيبر که تاتره ده

مونږ د مشکنې څخه خبرې کوو ډيرو ته به دا پوښتنه ذهن ته راغلی وی چې مشکنې يانې څه؟

او مشکنې چې بې ساه دی د مينې محبت د ښکلا غيرت پت د ذهن د ويښيدو خبرې څنګه کوی؟

هــــــو!

دا مشکنې هغه مشکنې ندې چې غلې پرتې وی . ژبه ئې ګونګه وی . بې ساه وی . دغه مشکنې ژبه لرې او يو پښتون شاعر ورته ژبه ورکړی د مينې ژبه . د محبت ژبه . د شعور د بيدارلو ژبه. مخونه هم لری . چې د کتاب شکل ئې نيولی . ليکوال ئې هم مالوم دی . شعرې ټولګه ده . ۱۳۷ مخونه لری . د پښتونخوا د پوهنې له دېرې له اړخه په ۲۰۰۲ ع کال خپور شويدی . شاعر ئې د پښتو ژبې نوميالی ليکوال افسانه نګار ښاغلی لايق زاده لايق دی چې د کتاب په شروع کې څه

داسې ليکلي دغه مشکنې زما د دغه ليونو جذبو شور دی زما د تالا واله فکر ټکورونه دي زما د بې عنوانه احساستو بخری دي. شاعر بيا د سپين وپښتانو څه داسې انځور باسی :

په وپښتو کې زما سپين ږدکي ښکاره شو
خپل احساس راته دا وائي چې بوډا شوي
څو ميين زړه دا خبره کله مني
وائي اوس خو ايله خوان شوي چې بابا شوي

ښکاره خبره ده چې په پښتنه ټولنه کې د سپين ږيرو ډير قدر وی . همدا وجه ده چې هر سپين ږيری ته د احترام په خاطر بابا وائي: بل ځای کې خاموشي د ليونتوب سره کلکه تړې او جذبې راپاروی

خاموشي د ليونتوب مې هسې نه ده
دا زما د ناقراره جذبو شور دی

ښاغلی لايق زاده لايق مشکنې اوبدلې او د لفظونو تړون ته ئې يو ښکلې بڼه ورکړی . چې د کتاب څيرې ګريوان پری ګنډلې شی په مشکنې کې ښاغلی لايق زاده لايق يو خوا يانې يو طرف ته نه دی تللې بلکې هرې خوا ته ئې مشکنې خورې کړې او هرې موضوع ته ئې يو ښکلې ونګ ورکړې د بيلګې په توګه دا لاندې بيتونه.

لا قدم مو د عمل اخيستی نه وي
د منزل د رسيدو سندرې وائې
د حالاتو د ناخوالو نه سر ټکوی
د پښتو ناوې سرتوره کړه حالاتو

تار په تار ئې د رنګونو لوپټه شوه
د پردو سره کلی کور نه کوی پخپل کور او
کلی مين دی د قام او وطن جذبه ئې نه پرېږدی

دا د ګمانونو او يقين تړون
کلي د پردو او د پردو نه شي

مينه بې پښتو نه غواړي

اوښکو مې ښه وله غاړې ورکړلې
خدايه چې مې مينه بې پښتو نه شي

خپلې محبوبې ته څه داسې وائي

د فراق په ناقراره توره شپه کې
درته سيوری سيوري کېږم او که نه
د نصيب کرښې بدلول غواړي
نصيبه لاس مې دی جوړه نيولی
زما د ځان نه زما ځان مه اخله

شاعر د ژوند د جنون تالونه د ذهن د مرمرو په کانو تلی نو څکه ئې د مشکنې نه وروسته د «ليونتوب» اثار سترګی وغږولی چې د هر هنرمند په ژبه لکه د سمندر څپې وهي.

يادونه

په دې ګڼه کې د ځينو بوختياوو او د مضامينو د ډېروالي له لامله ځينې مضامين پاتې شول او د "ستورو قافلې" او "هنر او هنرمند" سلسلې به په راتلونکې ګڼه کې ولولئ. اداره

جمشيد نديم نيازی

په آيينه کې د حنيف خليل خپل فن

د څه مودې راهيسې دې ارمان، دې خواهش زما په زړه کې خړبوسې کولې، چې زه د ملګري حنيف خليل د ادبي کار او زيار، د هغوی د شاعری په اړه څو توري رقم کړم، خو ما ويل چې څه وليکم او څه ونه ليکم او په دې شش و پنج کې ډېر وخت تېر شو، خو ما هيڅ ونه ليکل او دغسې زه د ملګري مقروض پاتې شوم

هر څو که ښاغلی حنيف خليل زمونږ همعصر ليکوال دی، خو د هغه ادبي قد، قامت دومره دنګ شوی او روښانه دی، چې مونږ د هغه افساني قد ته ګورو، نو سترګې مو برېښي دا نه چې ګنې هغه ته مونږه بدنيته يو، خو زمونږ په سترګو دومره توان نشته، چې د هغه په کار او هلو ځلو نظر وزغلوو

ښاغلی حنيف د ژورې مطالعې او ژورې مشاهدې مالک دی او مطالعې ته يې سم کار ويلی دی په ابتدا کې پرې تخليقي سرايت زيات شوخ و، خو وروسته يې د تحقيق کار ته ملا وتړله او سمې بدې ورته راښکلې او د تحقيق دې کړاخ جن "مشکل" کار ته يې کار وونلو او دومره پر مخ لاړو، چې خپل ګڼ شمېر همزولي او همعصر ليکوالان يې ډېر وروسته پرېښودل د هغه علمي او ادبي فراست او خماست دواړه دومره فعال دي، چې هغه يې د علم او ادب دنګ اسمان ته رسولی دی او لا پسې روان دی او دې مقام ته هغه خپلې بې کچې مينې او ادبي خبط رسولی دی ده چې کله د استاد قلندر مومند سره ادبي علمي بحثونه کول، نو هاغه وخت نه زه په دې نتيجه رسېدلی وم، چې په دې کې د يو لوی شخصيت رنګونه چوړلکونه خوري

وخت او حالاتو سره ورو ورو هغه رنګونه خوانېدل او هاغه رنګونو د حنيف خليل پېژندګلوي د ادب له دنيا سره د يو داسې خيرک او لوی شخصيت په توګه وکړه، چې ښاغلی حنيف هر څه وپېژندو په لومړي سر کې خو د ملګرو خيال دا و، چې حنيف به په خپلو اوږو د ادب دا دومره درانه

بارونه یونه ړلی شي او ددې د لاندې په هغه راپرېوځي. خو الحمدالله هغه دې درونو بارونو لاندې راونه پرځېدو، بلکې خپله ادبي پهلواني یې ثابته کړه

حنیف زه د خپل یو ورور په توګه پېژنم او هغه هم د ډېر نږدې نه، ډېرې ناستې موږ یوځای سره کړې دي، د ورسک په ادبي تحریکونو چلولو کې هم هغه لاس لري حقیقت دا دی، چې موږ ترې هم ډېر څه زده کړي دي، ځکه چې هغه د مطالعې نه بغیر بل څه نه دي کړي په هره موضوع به یې بشپړ معلومات لرل، د ملازمت نه مخکې خو به یې خامخا تماس نیولو، خو دا حنیف د ملازمت نه پس څه بدل شو اوس زه داسې محسوسوم، لکه خدای مکړه چې حنیف زما د لاسه ووتو په دې ترې زما طبیعت لږ درونده هم دی

بهرحال، دا د هغوی ذاتي نظر دی، زما په زړه کې د خلیل لپاره هم هاغه شان مینه ده، کومه مینه چې پرون وه او دغه مینه به سبا له هم وي، خو ترڅو پورې چې د هغه ادبي مستقبل دی، نو دا بالکل تابانه، روښانه او ځلانده دی او ددې ادبي هنرمندي د ادب خاوندانو په روڼ تندي منلې ده

د حنیف ګڼ شمېر ادبي، علمي، تحقیقي، تنقیدي کتابونه چاپ دي، چې ډېر اوږد فهرست لري، فی الحال زه د هغوی د شاعرۍ په اړه خو توري رقم کول غواړم الله دې وکړي، چې د هغوی د حق څه ناخه برخه ادا شي ګنې هسې خو میجر یونس خلیل مرحوم، ښاغلی پیر محمد کاروان او مېرمن حسینه ګل تنها، چې د حنیف خلیل د شاعرۍ کوم جاج اخیستی دی، ددې نه پس څه ویل یو خوا که مناسب نه دي، نو بلخوا څه ویل ډېر ګران کار هم دی، خو بیا هم دومره وایم چې حنیف یو زړور او سترګور انسان دی، هغه د ټولنې د ټولو حادثو، واقعاتو، کړمو او ... نه خبر دی، هغه په خارج کې هرڅه په شدت سره لیدلي دي او دغه د خارج اثرونو د هغه داخلیت سکوندلی دی، ځکه د ټولنې رهبر ته ګوته نسي او په ډېره بې باکۍ ورته اشاره کوي

او له رهزنه مو څه ویره نشته
چې مو رهبر د قافلې قاتل دی

زه د حنیف دې خبرې سره اتفاق لرم، چې که چرته رهبر د قافلې قاتل نه وي، نو نن به د پښتون دا حال ولې و؟ نن پښتون د ارتقاء په لور د ګامونو ګاللو په ځای د زوال په سفر روان دی، چې د ټول پښتون قام لپاره یوه المیه ده او ددې سنګینو مسئلو زموږ مستقبل په داو لګولی دی زموږ سحر چرته دی؟ زموږ دا ارزو چرته رښتیا د لېوني خوب خو نه دی؟

زموږ ارزو د لېوني خوب دی او ژوند مو شپه ده
شپه هم هغه ده چې یې هېڅکله سحر نه راځي

یو خوا که حنیف د پښتون قام بې وسې ژاړي، نو بلخوا د اور په دې سرو لمبو کې د پسرلو په لټون هم دی، پر امید هم دی او په دې کې فرصت تلاش کوي په دې ازغن

ازغن او لوګي لوګي ماحول کې، چې انسان ساه نه شي اخیستلی، حنیف د جانان د راتلو لارې څارې د هغه انتظار د حسینو لمحو آئینه ده، چې هغه ترې خوند اخلي او د جانان له راتلو سره سپرلي ترې

د هغه په خیال، چې چرته جانان موجود وي، د جانان د ښکلا له برکته ټول کاینات حسین او جمیل برېښي لکه ځنګه چې باران وشي او موسم ښکلی شي او هر څوک وایي موسم حسین شو رنګین شو د یو شاعر په فکر دغه باران هاغه وخت وي، چې جانان راشي او ددې په وړاندې قدمونه کېږدي او ده ته هر څه جانان جانان ښکاري او دا یو جمالیاتي نظریه هم ده، بلکې د جمال د موضوعي نظریې خاوند به په پورتنۍ خبره یو خوله وي، چې د یو ځیز په وجه نور ځیزونه ښکلي ښکاري

حنیف خلیل په دغه جمالیاتي نظریه پخه عقیده لري، د هغه جمالیاتي حس دا خبره مني، چې سپرلی هله وي، چې کله جانان وي دغه بې موسمه سپرلی، چې ګلونه خو پکې نه وي، خو د انسان داخل د یو داسې حسین سپرلي کیفیات محسوسوي، چې په الفاظو کې نه شي بیانېدی او ورنه د تحریر لمنه محتاجه ده ښاغلی د جانان د نه راتلو او راتللو د تصور نړۍ په دې کشمکش کې خپل شاعرانه احساس ته مسرت ورکول غواړي

هغه چې نشته دی سپرلی هم په نظر نه راځي
هغه چې نه راځي ملګرو نو اکثر نه راځي

عشقیه واردات او شاعرۍ خپلو کې لازم او ملزوم دي او بې له دې به شاعرۍ زما په نظر هېڅ نه وي حنیف د مینې د لېونتوب هغه عنصر لري او دا اعتراف کوي، چې د زلفو حاصلول په کړو لارو سفر غواړي په تورو شپو کې په کږو لارو سفر که د روایاتي لارو نه بغاوت دی، نو بلخوا د مغربیانو په سوچ هم دغه اصل رومانویت دی، چې ښاغلی حنیف به یې زما سره ومني، ځکه چې مغرب د روایاتو له بند نه راوتلو ته د رومانیوت نوم ورکړی دی، چې ورله دا وخت ګڼ شمېر ثبوتونه پکار دي

حنیف په دغه هرڅه پوهه دی او دغه رومانویت هغه په شعوري ډول د خپل فکر په درشل کې راځای کړی دی د حنیف په شاعرۍ کې رومانوي او جمالیاتي رنګونه که ډېر شوخ او جوت نه دي، خو تت تت ځای پر ځای په نظر راځي د هغه دغه جمالیاتي او رومانوي ښکلاګانو یو حسین امتزاج زېږولی دی او دغه حسین امتزاج د هغه د لوړ فکر هغه پسرلی دی، چې د هغه شاعرانه تخېل ته یې یوه بله دنیا وربخښلې ده او د هغه شاعرانه الوت یې بره خېژولی دی په فني او فکري لحاظ د هغه سنجولې شاعري ده، د هغه شاعر په فني او فکري اړخونو په ټول پوره ده او بیا هغه د استاد قلندر مومند د ادبي دنګې ونې تر سیوری لاندې ډېره اوږده ناسته کړې ده او ددغه سیوری نه هغه نه صرف خوند او مزه اخیستې ده، بلکې استفاده یې هم ترې

کړې ده په فکري، فني، علمي او معلوماتي اړخونو ترې بهرمند شوی دی او ددې اعتراف ښاغلي خلیل هم کړی دی

اعتراف یې نه ډاډه وکړه خلیله
سخنور شوی په صحبت د قلندر کې

د حنیف خلیل په شاعرۍ کې یو ډېر تت رنګ د تصوف هم دی، خو دغه تت رنګ په اوږو کې د مالګې برابر هم نه دی البته هغه انسان د انسانیت د دایرې نه بهر هم لیدلی او انسان یې د انسانیت په اصل چوکاټ کې هم لیدلی دی او دې پوره پوره ننداره کړې ده هغه وایي، چې کله انسان انسان نه وي، نو هغه بیا په جنت کې هم ځای نه لري، خو دغه انسان چې د انسانیت جامې واچوي او سهي انسان شي، له الله سره مینه وکړي او د انسانیت معراج ته ورسي، نو بیا د اور په سرو لمبو کې ژوند تېرولی شي د انسانیت هغوی ډېره ښکلې او واضحه تشریح کړې ده، هغه د خپلې خبرې دپاره سند هم لري او بې سنده خبره نه کوي هغه په شعر کې دغه دوه کردارونه زموږ په وړاندې پېش کول غواړي، چې د خپل وخت مشهور کردارونه دي

خان مې چې نمرود ګڼه جنت کې مې ځای نه وو
کله چې خلیل شومه لمبو کې اوسېدم

د علمیت جذبې په شعوري توګه یا په لاشعوري توګه د ښاغلي حنیف خلیل د فکر په وجود کې غزونې کړې دي، چې وخت او حالاتو ورته په خپله خوره وره غېږه کې د علم داسې دروازې پرانستې، چې هغه پرې ګرندي ګامونه اخیستلو سره د خپل مرام په لور دومره لرې لاړو، چې نن هغه موږ لکه د دنګ اسمان لیدی خو شو، خو وررسېدی نه شو

د هغه د شاعرۍ ځانګړتیا د هغه د شعر سادګي او ابلاغ دی هغه چې ځنګه خان لپاره اداب دارالسلطنت ګڼي، الله دې د هغه ادبي دارالسلطنت قایم او دایم لري، د فکر او علم نوري دروازې دې ورته الله پرانیزي، چې د خلیل د فکر د خوږې ورې څولۍ نه پښتو ادب ته نور ډېر څه ورکړي

خپلې خبرې په دې خبره راغونډوم، چې که د ملګري حنیف خلیل صیب څه حق تلفي شوې وي، د هغې لپاره ډېره بخښنه غواړم

وطنه

ډاکټر سلیم بیدیا

وطنه ستا په مینه مینه کې زه
لېوني خوی د لېونتوب لرمه
چې کړم خاپوړې ستا په غېږه کې بیا
یوه آرزو د ماشومتوب لرمه
چې سر مې ایښی ستا په لېچو ولمن
بیا به شپه د خواږه خوب لرمه
چې زه دې ښکل کړمه درمند مخونه
دغه مرام ته لېوالتوب لرمه
تا زېږولی یم افغان له غېږې
ځکه نن خوی د نارینتوب لرمه
ټوله نړۍ به ستا له خاورو ځار کړم
یمه افغان زه مېړنتوب لرمه

د ستورو کاروان

د ارواښاد ډاکتر ستوري په یاد

سیف الله غریب یار

چې نه خپل رنځ ته دارو وي نه د بل ته
داسې خلک نه د دین نه د دنیا دي

تفاوت شته په انسان کې یو تر بله
څوک د ځان په فکر مړه څوک د هر چا دي

چې پرون یې و د نن لپاره کړي
نن د هغو خلکو واړه په ثنا دي

چې د بل په درد یې خپلې اوښکې توې وي
غریب یاره د هغوی اوښکې رښتیا دي

داسې کم شته زموږ کلو او کوڅو کې
چې ددې مظلوم ولس په حال اګاه دي

لکه ستوی د"تنر" به پیدا نه شي
ستوري ډېر په آسمان کې په هر خوا کې دي

هغه ستوی د قلم و چې راپرېووت
د قلم خاوندان واړه په ژړا دي

***

بابا ستوری

ګلاب خان یوسفزی

ګوګل د پښتنو و او نظر د پښتنو و
بابا ستوری د غره غوندې رهبر د پښتنو و

راټول یې پښتانه کړل نړۍ ته یې درانه کړل
اتل د پښتنو و، دلاور د پښتنو و

غمخور د خپل وطن و، بچی ددې مسکن و
زموږ د پښتونخوا یو بختور د پښتنو و

ګلاب وایم ځوانانو ای ورونو افغانانو
راپاځئ ننګ په وکړئ مټ وزر د پښتنو و

***

څلوریزه

عمر شو تېر په انتظار د مینې
راولې ماله خپل نګار د مینې
مېن زړګی مې تشه مینه غواړي
بېلتون ظالم کړلو په دار د مینې

محمد ګلاب مفتون

غزل

طاهر فرهاد

پوخ شومه ستي شوم د لمبو سره اشنا شومه
ستا په محبت کې د سلگو سره اشنا شومه
چې شومه زخمي شوم تا وېشتلی په گوگل یمه
ځکه ستا د غشي او لېندو سره اشنا شومه
مینه کې منصور شوم د دارونو پروانه لرم
ستا د زلفو دار کې د ټالو سره اشنا شومه
زړه مې اوس له تانه گیله نه کوي سنگین شومه
ستا لکه د زهرو خاطرو سره اشنا شومه
ترخې لږې ناصحه ستا خبرې که خوږې وکړې
زه چې د جانان ترخو ترخو سره اشنا شومه
اوس مې ډوبوی نه شي فرهاده د بېلتون ځپې
د مینې سمندر کې د چپو سره اشنا شومه

***

غزل

سید عبیدالله نادر

ستا په غم چې مبتلا شوم
له راحت ځنې جلا شوم
چې مې سر په محبت شو
په بازار کوڅو رسوا شوم
ستا د مینې مدرسې کې
د دردو سره اشنا شوم
رغبدل اوس زما نشته
گرفتار په دې بلا شوم
له ازله مې قسمت و
چې غمو سره پیدا شوم
اندېښنو سره مې کار شو
چې په تا باندې شېدا شوم

***

غزل

گل محمد بېتاب

گل خو څه چې ازغي هم په بیه اخلم
لېونی یم ځانله غم په بیه اخلم
د گلابو په وطن کې دومره قحط شو!
چې گلونه د شړشم په بیه اخلم
هر سړی وایي ټوپک پرې ولې نه اخلې؟
چې کتاب او یا قلم په بیه اخلم
سرمایه او اثاثه به زما څه وي؟
چې اوړه کله غنم په بیه اخلم
د گرانۍ خبره دې حد له راغلې
پخپل کور کې هر قدم په بیه اخلم
د یوسف د خریدارو غوندې نه یم
که څه اخلم بیا یې سم په بیه اخلم
ناکردې دې د برداشت په پولو اوړي
مجبوري ده ورله غم په بیه اخلم
چا وی ټول تاریخ به وران کړم ما وی څنگه؟
وې یو څو اهل قلم په بیه اخلم

غزل

عبدالغفور باخبر

دا دی جنگ د شخصي گټو
دغه جنگ د اسلام نه دی
دا په موږ باندې تحمیل دی
جنگ خو کار د انسان نه دی
هر سړی د ځان په غم کې
څوک د چا په خفگان نه دی
موږ د نورو په خدمت کې
دا خو کار د افغان نه دی
دا چې خپل وطن مو وران کړ
دا زموږ په تاوان نه دی؟
راشئ خپل وطن اباد کړو
دا زموږ لوی ارمان نه دی
اوس زموږ په کلتور باندې
دا یرغل د ایران نه دی؟

لېونی

اصف میاخېل

دا زه به لېونی یم که جانان دی لېونی
بس هر څوک لېوني دي ټول جهان دی لېونی
سپېرې سپېرې خبرې د انکار تر ېنه راوځي
دلبر اوس لېونی شو که پېزوان دی لېونی
پخپله چې د عمر هتکړیو کې ځان بند کړي
نو خلک لېوني دي که زندان دی لېونی
دا هر یو لېونی د غنمرنگو لېونی دی
د مینې په کوڅو کې هر انسان دی لېونی
دا شوم نظر د یار چې مې دې زړه ته کله راشي
امید مې لېونی شي هم ارمان دی لېونی
دا توري د غزل د یار له شونډو نه رااخلم
دا توري لېوني دي که مې ځان دی لېونی
د مینې فلسفه کې دا ته څه وایې میاخېله
د مینې فلسفه کې غني خان دی لېونی

***

غزل

عصمت الله ملنگ

اوښکه راته ډمه شي لېمو کې راته وناځي
وینې د زخمي زړه پرهرو کې راته وناځي
خیال کې راته راشي اشنا ستا دا لېونی مینه
شم ورته په چغو درد سلگو کې راته وناځي
ستره ښاپېرۍ شوه اوس د کوره بهر نه وځي
سترگو اشارې پټې ښو کې راته وناځي
زه ورته نغمه د مینې زړه شپېلۍ کې سُر کړمه
مسته لېونۍ شي خیال زانگو کې راته وناځي
عصمت د ذهن کور کې گرځوي تصویر د حسن
کله به رښتیا رنگینو شپو کې راته وناځي

***

غزل

سلطان محمود سالمزی

د زړه گلاب مې پاڼې پاڼې شولو
بې گناه وسومه سور اور جانانه
دا کوم انصاف دی چې مې دار ته بیایي
اخیر مجرم یم په کوم تور جانانه
ستا محبت کې سودایي شوم اشنا
شورانه پاتې کلی کور جانانه
ټوله دنیا راته سور اور ښکارېږي
راته معلوم شو د عشق زور جانانه
زما زخمي زړه ته ملهم شه راشه
کړمه غمونو سوی سکور جانانه
"سالمزی" وایي نور د خدای لپاره
شوم د اغیارو د پېغور جانانه

***

نیمگړې دنیا

محمد ابراهیم حقمل

پاتې هر چانه ده نیمگړې دنیا
سترې ستومانه ده نیمگړې دنیا
راځه چې یو بل سره مینه وکړو
بس پرېشانه ده نیمگړې دنیا
بیا خو به دا وختونه نه وي یاره
اخر روانه ده نیمگړې دنیا
چې مینه نه وي نو خندلی نشي
ډکه ژړانه ده نیمگړې دنیا
ته چې مدام مانه خپه گرځېږې
خوږه جانانه ده نیمگړې دنیا
تا چې د کلي نه رخصت واخیسته
اوس بې له تانه ده نیمگړې دنیا
حقمل صافیه ته ترې اوس خبر شوې
دا د پخوانه ده نیمگړې دنیا

خیر محمد زهیر اسماری

مرثیه

د خپل محترم تره شیر محمد بهیر اسماري د مړینې په غملړلې پېښه

د وطن د مور په غېږ کې سترې ستوی له شوگیره
د آبد په خوب ویده شوې روح دې ښاد اوسه بهیره

ته ددې وطن او خلکو د رنځونو ترجمان وې
ته شاعر وې ته لیکوال وې د ټپي زړونو درمان وې
ته د مینې محبت او د وفا په لار روان وې
ته یو ښکلی او رنگین گل د ادب د گلستان وې

د پښتو د غزل ناوې د رپسې ښکاري دلگیره
د ابد په خوب ویده شوې روح دې ښاد اوسه بهیره

ستا جسد له دنیا لاړو خو نامه به دې ژوندۍ وي
مرگ دې نه شي ورکولی څو چې ژوند په دې نړۍ وي
هر یو نظم هر غزل به دې جوگه د زندگۍ وي
هر محفل کې به خبرې ستا د ژوند او شاعرۍ وي

کتابونه به دې چاپ شي د "خاطر" د حال تصویره
د آبد په خوب ویده شوې روح دې ښاد اوسه بهیره

زه چې ژاړمه نو ژاړم دې نیمگړي ارمانونه
درنه پاتې شو ناچاپه کتاب "سترې شوگیرونه"
"لوڅې پښې اغزنې لارې" دې گالل د ژوند مزلونه
غملړلې دې لیکلي په خپل ژوند باندې شعرونه

هر ارمان دې و نیمگړی هره هیله دې زهیره
د ابد په خوب ویده شوې روح دې ښاد اوسه بهیره

تا د هر منزل په لار کې په شا تگ منلی نه دی
تا د ژوند هره تنگسه کې خپل همت بایللی نه دی
تا د ستونځو په گاللو کې خپل زغم هېر کړی نه دی
تا هېڅ وخت غېر له الله نه چا ته سر ټیټ کړی نه دی

ژوند دې ډک له افتخار و له اول نه تر اخیره
د ابد په خوب ویده شوې روح دې ښاد اوسه بهیره

***

پېښور

شور، اور او لوگی په پېښور کې دی
بیا مو هم زړگی په پېښور کې دی
یو خوا ته ژوندون روان په منډه دی
بل خوا ته مرگی په پېښور کې دی

"زبیر حسرت"

پېښوره

باز محمد عابد

اوس خو ته داسې خپه خپه ښکار ېږې
لکه تار تار پښتنې ځنې پرېشانه
ستا کوڅو کې د مرګونو قاصد ګرځي
د ژوندون سر او سندره نه يې ګرانه
له پرديسه چې به ستړی ستړی راغلم
پېښوره ستا په غېږ کې به دمه شوم
چې خمار به مې په سترګو کې راشين شو
ستا په يو نظر کتو به زه نشه شوم
اوس خو ستا له هره کوره ساندې خېژي
ستا فضا خو په سندرو وه ودانه
کوم شيطان درته په بد نظر کتلي
چا د اور په لمبو واړوې جانانه
ستا له ښاره هديره ده جوړه شوې
خاموشي دې په هر لور خوره وره ده
هغه ستا او د کابل ترمنځ چې لار وه
اوس په وينو باندې سره هغه دره ده
ته چې داسې پرېشانه معلومېږې
چا جوړ کړی په جبين درته اوربل دی
ستا له ونو نه مرغيو کډې کړي
پېښوره په باغونو دې اور بل دی
اندېښنو پکې لښکرې درولي
د زړګي بازاره څه دربانديې وشول
د بمونو اوازونه په هر لور دي
د ګلونو ښاره څه دربانديې وشول
ډېر پخوا راته يو چا ويل عابده
پېښور د افغانانو مدينه ده
خدايه ته يې په امان کې نوره ساته
سمندر کې د اور ګېره سفينه ده

ښکلي

عبدالمتين سروري

زمونږ د زړونو مالکان دي ښکلي
ځکه په ناز نخرو روان دي ښکلي
يا جنازې به له دې چمه ووځي
يا زمونږ چم ته راروان دي ښکلي
په زور يې وړي که زړه په خوښه نه ځي
سم د ضدي پښتون بچيان دي ښکلي
بغېر له دوی نه سپرلي هم نه راځي
هغه خواږه پاسته ګلان دي ښکلي
لکه ادم ورته څوک ځنګه ټينګ شي
د جنتي غنم په شان دي ښکلي
خدای يې په ختّه کې خواږه ګډ کړي
په سروري خو ځکه ګران دي ښکلي.

***

څه وشول

سميع الله افغاني

زمونږ کلي او ګلزار باندې څه وشول
په سپرليو، نوبهار باندې څه وشول
بوراګان د باغ په لوري نه رادرومي
په دې خوار غريب مليار باندې څه وشول
چې د خياله يې رخسار په اوربل پټ و
په هغې ښکلي نګار باندې څه وشول
نه ادم شته نه رباب نه هغه مينه
د فرهاد د زړه قرار باندې څه وشول
دلته هرڅه دي وران شوي ويجاړ ېږي
زمونږ کلي زمونږ ښار باندې څۀ وشول
دغه څوک دي چې په خپلو کې يې وران کړو
ولسونو او اعتبار باندې څۀ وشول
دا څه وشول څه به کېږي نه پوهېږو
زمونږ د خلکو په وقار باندې څه وشول
د ظالمو او بې رحمو زور چلېږي
افغاني زمونږ روزګار باندې څه وشول

له څلورمې ګڼې څخه پاتې (تېر پسې)

په ښوونه او روزنې باندې د نېشه يي توکيو يا د مسکراتو او دوخانياتو منفي او ناوړه اثرات او اغيزې

يادونه: دا مضمون د کونړ د ځوانانو د کلتوي ټولنې له خوا جوړ شوي سيمينار کې وويل شو

محمد رحيم يوسفي

هيله ده، چې سر له همدا اوسه مسؤولين له ماضي څخه په الهام اخيستلو حال او مستقبل داسې ورغوي، چې ځوانان او تنکي ځوانان پکې پخپله ونډه واخلي او په خاص ډول هغه د ګوتو د شمېر ځوانان، چې د ښوونځي او پوهنځي دروازې يې پرېښي او د نېشو په مزو او چړچو اخته دي، له بل هر چا څخه زيات راوهځوي او د تعليم او تربيې لار و چارو ته يې په کلکه پاملرنه راوګرځوي

د ځوانانو او تنکيو ځوانانو لپاره کنفرانسونه، سيمينارونه، ورکشاپونه، سپورتي، کلتوري او تفريحي پروګرامونه، کورسونه زمونږ په ټولنه کې د هر راز منفيپديدو په خانګړې توګه د نېشه يي شيانو لکه شرابو، چرسو، ترياکو او نورو مخنيوی کولای شي که دا پروسه په پرله پسې توګه تر لاس لاندې ونيول شي، په ډېر نږدې راتلونکي کې به هېڅ ځوان هېڅ پېغله او هېڅ تنکی ځوان نه نېشې ته مخه کړي او نه به له تعليم او تحصيل څخه بې برخې پاتې شي، په اتوماتيک ډول به زمونږ د ځوانانو شمېرپوهنتون له (۹_۱۰) کسانو څخه آن د (۹۰_۸۰) کسانو څخه هم لوړ شي او آن د دوکتورا سطحې ته به هم ورسېږي

وايي چې ماهي چې هر وخت له اوبو څخه ونيول شي، تازه دی. مونږ، زمونږ ځوانان، زمونږ خوېندو او مېندو، زمونږ سپين ږيرو، زمونږ مشرانو او زمونږ کلتوري کمېټيو او ګوندي سياسي سازمانونو همدا اوس، اوس هم وخت له لاسه نه دی ورکړی، که سر له همدا اوسه د يوه منظم پلان او يوه منظم مهالوېش يا تقسيم اوقات له مخې د خپلو ځوانانو او تنکيو ځوانانو په سالمه روزنه پيل وکړو، هم به مو د څښتن تعالی رضا حاصله کړې وي او هم به مو د خپلې ټولنې په وړاندې خپل تاريخي رسالت ادا کړی وي

که مونږ هر يو پخپل وار سره خپل ملي او اسلامي دين د خپلو ماشومانو، تنکيو

ځوانانو او آن د پېغلو په ګډون په سمه توګه ادا کړ، بيا هم اطمېنان درکوم، چې ډېر ژر به د هر راز منفي پديدو کمپله زمونږ د ټولنې له مخې بيخي راغونډه شي، لا څه چې په المان کې اوسېدونکي کونړي ځوانان، تنکي ځوانان او پېغلې به په غربي او الماني ټولنه کې له افغانانو څخه پرته د ټولو لوديځوالو لپاره يوه ډېره ښه نمونه او مثال وګرځي

درنو حاضرينو! الحمدالله هېڅوک له دې حقيقت څخه سترګې نشي پټولای، هغومره ټولنې او اجتماعي پروبلمونه، چې د هېواد د غېږې نه بهر په غربي ټولنه کې د اولياوو او د ټولنې د مسوؤلينو د نه پاملرنې له لامله د افغانانو په منځ کې راپيدا شوي او ورځ په ورځ نوی ابعاد پيدا کوي، د المان د اتحادي جمهوريت د کولن د ښار د اوسېدونکيو کونړيانو ترمنځ هومره نه شته. مونږ په دې تکل کې يو، چې دا لږ لږ څه موجود دي دا هم د خپلو ځوانانو په همکاری په پيګير ډول له منځه يوسو او يوه سرلوړې او پرمختللې افغاني ټولنه جوړه کړو او دا پروسه يواځې تعليم او تحصيل تکميلولای شي او بس

ګرانو ځوانانو، تنکيو ځوانانو او درنو حاضرينو!

افغان ولس که د افغانستان په داخل کې هستوګنه لري او که د مهاجر او کډوال په حيث د هېواد نه په بهر کې خصوصاً په اروپا، امريکا، استراليا، کاناډا، منځنې ختيځ، د پخواني شوروي اتحاد په هېوادونو او يا د نړۍ په نورو هېوادونو کې اوسېږي، يقيناً چې په سختو سياسي، اجتماعي او اقتصادي کړاوونو اخته دي. د هر افغان په مخکې رنګارنګ اغزي پراته دي او داسې ستونځمن حالات، چې افغانان يې د خپل هېواد په سياسي تاريخ کې نن، سبا پرمخ بيايي، هېڅکله هم د تاريخ په مختلفو پوړيو کې يې نه ول ليدلي. که په جدي توګه ورته پام وکړو، نو کېدای شي چې په لږه بې پامی سره داسې نور ستر ناورينونه منځ ته راوړي، چې دا تېر تېل شوي ناورينونه او توپانونه به ورته ګوتې په غاښونو کې ونيسي. افغانان دېرش کلنې غميزې سخت ستومانه کړي دي، کورنيو او بهرنيو غليمانو دومره سترې او نه هېرېدونکي نادودې پر افغانانو پيل کړې، چې د حادثو پسې نورې حادثې راروانې دي، که چېرې قلم او کاغذ پسې رااخيستل شي، نو په هره حادثه يې کتابونه ليکل کېدای شي

که د هېواد او هېوادوالو دا اوسنی وضع په پوره واقعبينی سره تر کره کتنې لاندې ونيول شي، په سمه توګه تحليل او د پېښو او قضاياوو څخه په معقول ډول عبرت واخيستل شي، نو سليم عقل او سپېڅلی وجدان مونږ ته دا رازده کوي، چې ځوانان، تنکي ځوانان، پېغلې، سپين ږيرې او سپين روبي د مشرانو، کشرانو او د خوېندو او مېندو په ګډون بايد څه ډول فکر وکړي او کومې لارې، چارې په کار واچوي،

ترڅو زمونږ مستعمره هېواد او يرغمل شوي هېوادوال ددې سترو او تېل شويو ناورينونو څخه خلاص کړي؟

هغه تعليم يافته او تحصيل يافته ځوانانو، چې د ښوونې او روزنې په برکت يې ملي او افغاني مسوؤليتونه درک کړي او د خپل ملک او د خپل وطن په خاطر د خپلو ملي ګټو په لټون کې دي او د لنډ فکر او تنګ نظر خاوندان نه دي، کولای شي چې هر يو يې د خپلو خلکو او د خپل هېواد په وړاندې د هېواد د بيارغونې په بېلابېلو برخو کې د خدمت مصدر وګرځي. مونږ او زمونږ هېوادوال ښکېلاک ګرانو او خبېثاک ګرانو په ډېره حساسه او تاريخي مرحله کې واقع کړي يو. که يواځې او يواځې نورو ته په انتظار کې اوسو، چې دوی به مخکې ګام پورته کوي او بيا به مونږ ورسره همګام کېږو او پرمخ خو، دا مجال کار دی

نن سبا ملي او بين المللي ځناوروانو خپلې داړې له بل هر وخت څخه زياتې تېرې کړې او پرته له توپيره تصميم لري، چې په خپلو ځيرونکو داړو مو نور هم پسې ټوټې کړي. ګورئ چې تاسو د هغوی په رنګارنګو درواغجنو وعدو ونه غولېږئ، له هغوی سره قطعاً انساني او بشري عاطفه نه شته، د هېڅ افغان په وينو لا تراوسه نه دي ماړه شوي او له دې وروسته پرې هم نه مړېږي، وينه خو لا پرځای پرېږده، چې والله که په هډوکو او هډونو مو هم صرفه وکړي، نور نو تاسو د هېواد د سياسي حالاتو جاج پخپله اخيستلای شئ، ځکه تاسو هر يو د هېواد سياسي پېښې په رڼو سترګو ګورئ

نو له دې وضعې څخه د نجات او د خلاصون لاره يواځې په مرميو او د ټوپک په شپېلی نه لنډېږي، بلکې سياسي لارې چارې بايد ومونډل شي، چې دې موجودې وضعې ته د پای ټکی کېښودل شي. هغه کسان سياسي لارې ښې موندلای شي، چې د علم، پوهې، تعليم او تحصيل په ګاڼه ښاېسته وي، نو راځئ چې له دې ښکليو شيبو څخه چې د المان دولت زمونږ په اختيار کې راکړي دي، اعظمي ګټه پورته کړو او د علم، تعليم او تحصيل په ګاڼه خپل خانونه ښاېسته کړو. که مو دا کار په سمه توګه ترسره کړ، نو زه تاسو ټولو ځوانانو او تنکيو ځوانانو او ګرانو خوېندو ته وعده درکوم، چې د يوه هېوادپال کونړي په توګه به مو ملي او تاريخي دنده ادا کړې وي او په نږدې راتلونکي کې به مو د خپل وطن او خپلو خلکو په وړاندې داسې کارنامې ترسره کړې وي، چې تاريخ به پرې وياړي

ګرانو ځوانانو او درنو حاضرينو!

په دې يو ځل بيا هم سوچ کول په کار دي، چې البرت انشتين، کانت، هيوم، لاپلاس او نور اروپايي دانشمندان په غربي هېواد او ابن سينا، مولانا جلال الدين محمد بلخي او کونړی اسد ابادی سيد جمال الدين، خوشال خان خټک، رحمن بابا او نور افغاني

دانشمندان یا نابغه ګان او پوهان څنګه راپیدا او څنګه یې په افغاني ټولنه کې رشد وکړ او بالاخره څه او څه نه ول، چې دوی پخپلو خپلو ټولنو کې پرې نه ښودل ددغه پوهانو آثار چې سړی لولي، نو په فکر او سوچ کې لوېږي، چې الله د افغانستان ته د ځمکې پرمخ د خپل خلیفه توب پګړی ورپه سر کړې او دومره عقل او منطق یې ورکړی، چې سړی کولای شي چې استدلال وکړي، چې واقعاً انسان د ځمکې پر مخ د بل هر ذیروح او هر موجود په نسبت د الله د خلافت رول په سمه توګه ادا کړي او هم ددې وس او توان لري، چې هغه په سمه توګه ادا کاندي.

بې ځایه نه ده، چې وویل شي چې دغه پوهانو او فضلاوو چې څه ترلاسه کړي، د علم، تعلیم او ښوونې او روزنې په برکت یې ترلاسه کړي دي او بالاخره داسې څه یې د بشریت د سوکالۍ او ارامۍ لپاره په میراث پرېښي، چې سړی پرې سخت افتخار کولای شي. د ساینس او ټکنالوجۍ اوسنۍ بې سارې پرمختګونه د همدغه علماو او پوهانو د طرز تفکر او نظریاتو مرهون ګڼل کېږي. یقیناً چې دغه او د هغوی په څېر نور علماء او دانشمندان له اسمان څخه نه دي رانازل شوي، بلکې دا او دوی ته ورته نابغه ګان چې په ټولنه کې راپیدا شوي او یا راپیدا کېږي، دا د ټولنې زېږنده ده، چې د زیاتو هلو ځلو، د زیات تحقیق، د زیات ریسرچ، د زیاتې زده کړې او د ډېرو زیاتو ستړیاوو څخه وروسته یې دغو مراحلو ته خانونه رسولي دي

نو خوانانو! تاسو هم کولای شئ چې د هغوی لاره تعقیب کړئ، زحمت وګالئ، ځانونه ستړي کړئ، ډېر څه ولولئ، ډېر تحصیل وکړئ، ډېر تعلیم وکړئ، خپل ارام مغزونه په کار واچوئ او د انټرنېټ او د ګلوبل ویلیج په نړۍ کې د ساینس او ټکنالوجۍ له پراخو امکاناتو څخه ګټه پورته کړئ او په پای کې خپل ځانونه په دانشمندانو او پوهانو تبدیل کړئ. ګوري ددې طلایي چانس څخه همدا اوس، اوس ګټه پورته کړئ، ستاسو راتلونکی ښځې روښانه او د تضمین وړ دی، خو که خدای مه کړه دا طلایي چانسونه مو د بې پروایۍ له لامله له لاسه ورکړل، نو د خوارۍ، ذلت او کړاوونو سره به مخامخ یاست، ستونځې او پروبلمونه به مو په اوږو بار وي او وخت به هم له وخته تېر وي

په هر صورت دا عام مطالب وو، چې د ځوانانو د ښې روزنې او ښې پالنې په خاطر په پورته ډول وړاندې شول، زه له هېڅ سره په هېڅ برخه کې کوم خاص مشکل نه لرم او نه مې کوم خاص شخص او اشخاص په پام کې دي، ما د یوه ښوونکي په توګه خپل جوړوونکي نظریات وړاندې کړل، هیله ده چې منفي تعبیر نه شي

(نور بیا)

رپوټ نسیم ستوری

په جرمني کې د ډاکټر کبیر ستوري د دریم تلین په مناسبت غونډه جوړه شوه

په المان کې د کونړ د ځوانانو کولتوري ټولنې له خوا د ۲۰۰۹ ع کال د May د میاشتې په نهمه (۹) نېټه د شنبې (خالي) په ورځ د کولن په ښار کې د هېواد، پښتني کولتور او ادب ریښتیني خدمتګار اروابښاد ډاکټر کبیر ستوري د دریم تلین یاد غونډه او ازاده مشاعره جوړه کړه.

په دې غونډه کې د هېوادنو پوهانو، سیاسي او ټولنیزو، ولسي او ادبي سرپیتوبونو (شخصیتونو)، مشرانو، او شاعرانو ګډون کړی ؤ.

غونډه د مازیګر په اووه بجو د ښاغلي انجنیر مطیع الله روفي له خوا پیل شوه

وروسته ښاغلي الحاج محب الله روفي د قران کریم څو مبارکو ایاتونه تلاوت کړل او د اروابښاد کبیر ستوري روح ته دعا وشوه.

وروسته د کونړ د ځوانانو د کولتوري ټولنې په استاخیتوب د کار د ډلې غړي ښاغلي انجنیر فرید الله ساپي ګډون والو ته په هر کلي سره خپله پرانستونکې وینا واوروله او په لنډه توګه یې د اروابښاد ډاکټر کبیر ستوري پر ژوند او شخصیت رڼا واچوله.

د غونډې لومړی وینا وال ښاغلي الحاج ډوکتور ډګروال حضرت رسول د اروابښاد ستوري د ټولنیز شخصیت د ځانګړتیاو تر

سرلیک لاندې خپله ارزښتناکه مقاله واوروله، چې د اروابښاد ستوري د ټولنیز چال چلند او شخصیت په اړه یې په زړه پورې خبرې درلودې.

وروسته ښاغلي هدایت الله خان بنګش د پښتو او پښتونولۍ سره د ستوري مینه او پدغه لار کې د هغې لېوالتیا تر سرلیک لاندې خپله لنډه وینا واوروله او د یوه سوچه او سپېڅلي پښتون په توګه یې د اروابښاد ستوري انځور د اورېدونکیو مخې ته کېښود.

د مقالو په دغه لړ کې ښاغلي محمد رحیم یوسفي په اوسني عصر کې د پښتو ژبې کولتوري او ادبي خوځښتونو ته د لنډې کتنې تر سرلیک لاندې خپله ارزښتناکه او څېړنیزه مقاله واوروله.

بیا ښاغلي محمداجان یار د اروابښاد کبیر ستوري د دریم تلین په یاد خپل په زړه پورې شعر ولوست او د ستوري په ادبي اړخ یې خپله لیکنه واوروله او د اوراښاد ستوري علمي آثارو او ادبي تخلیقاتو ته یې یو ځغلنده نظر واچوه.

تر یار صیب وروسته ښاغلي ډاکتر خوشال روهي د اروابښاد ستوري په هېواد کې د اوسني ناورین په اړه او د ستوري د ولس پر اوسنیو بدمرغیو خبرې وکړې او هیله یې وښوده، چې د ستوري له ارمانونو سره سم د پښتون ولس د ژغورنې لپاره لاسونه سره یو شي.

د علمي برخې په پای کې الحاج فضل الرحمان له اروابښاد ستوري سره خپلې ګډې خاطرې بیان کړې، چې د حاضرینو لپاره ډېرې په زړه پورې وې. د حاجي صیب له دوعا سره د غونډې علمي برخه پای ته ورسېده.

دغه راز ددې غونډې د جوړېدو په

مناسبت د راغلو پیغامونو له منځ نه د هېواد د پیاوړي شخصیت ډاکتر رحمت ربي زیرکیار له خوا رالیږل شوی پیغام د ټولنې د کار د ډلې غړي ښاغلي سید رحیم یوسفي لخوا ولوستل شو.

د غونډې دویمه برخه مشاعرې ته ځانګړې شوې وه، چې د ستیج چارې یې ښاغلي خالد ساپي مخ په وړاندې بیولې د مشاعرې لپاره دغو ښاغلیو شاعرانو تیاری نیولی ؤ: ښاغلی الحاج فضل الرحمن شیر، ښاغلی محمداجان یار، ښاغلی امان الله عاجز، ښاغلی روښان احمدزی، ښاغلی عزیز سرشار، ښاغلی خالد ساپی، ښاغلی نسیم ستوری، ښاغلی وسیم لایق، ښاغلی خیبر یوسفی، ښاغلی زلمی قاضی خیل، ښاغلی کتوازی، ښاغلی مطیع الله روفی، ښاغلی اریـن بهار، ښاغلی همایون اپریدی .ښاغلی انجنیر فرید الله ساپی او ښاغلی پیښوري شینواری.

دغونډې په پای کې د کونړ د خوانانو د کولتوري ټولنې له خوا په پریکړه لیک د افغانستان د اسلامی جمهوریت د واکمنو څخه غوښتنه وشوه چې د کونړ ولایت یوه لېسه او یا د خاص کونړ په ولسوالۍ کې یوه لېسه د اروابښاد ډاکتر کبیر ستوري په نامه ونوموي.

غونډه د شپې په یوولسو بجو پای ته ورسېده

عایشه اغا میاخېل

د کوچنیانو لپاره ورزش ګټې

په لومړني عمر کې ډېر حرکت د ښه صحت ضامن دی په اوسني وخت کې په تعلیم یافته او هوښیارو کورنیو کې د پخوا په څېر ډېر ښه تربیت کېږي او په ښه توګه سرته رسي، نه یواځې دا چې له کوچني سره زیاته مینه کېږي، ښه لباس او ښه خوراک ورته ورکول کېږي، بلکې مور و پلار د کوچنیانو په اړه ډېر ښه معلومات هم لري او هڅوي نه یواځې دا چې کوچني دبدن صحت، بلکې د هغه د جذباتي او رواني صحت ته هم ډېره پاملرنه کوي. د نننۍ ژوند د تېرولو دا لار په انساني صحت او (Fitness) بده اغېزه کوي. مور خراب ډول خوراکونه کوو او خپل وجود له ژوند سره عادي کوو، دا چې ددې نري زغل په کم عمري سره نه کېږي، نو څکه په کوچنیانو ددې اثر ډېر زیات برېښي، خو د حېرانتیا خبره دا ده چې Fitness په دې منظم عصر کې دا هرڅه کېږي، خو د Fitness لېوالتوب یواځې په لویانو کې دی او هغه هم په ټولو لویانو کې نشته، نو څکه اوسنیو کوچنیانو ته د Fitness زمینې ډېرې کمې دي. پرته له مکتب او په هغه ځایونو کې، چې دسپورت ساعت موجود وي او یا د سپورت مسابقې کېږي، کوچنیان چې څومره وړوکي وي، د بدني مشغولا چانس ورته کم په لاس ورځي او ددې عمده لامل د ډېرو وړوکو او یا لویو کورنیو دی

په ښارونو کې دلوبځای نشتوالی او یا د مور، پلار د پاملرنې نه غېر کوچنیان بهر ته نه پرېښودل، ددې سبب کېږي چې کوچنیان سپورت ونه کړای شي. د پوهانو له نظره که چېرې مور، پلار د خپلو بچو خوښي او انکشاف ته ډېره پاملرنه او وخت ورکړي او د خپلو کوچنیانو د صحت په اړه

په پوره ډول فکر وکړي، نو په کوچنیانو کې د ښه صحت شعور او اماده ګي پیدا کېدای شي

د پوهانو په باور اوس تنکي کوچنیان زیات حرکت نه کوي، د هغې لامل دا دی چې مور کوچني ته له اړتیا نه زیاتې جامې اغوندو، په پیمپرو کې یې راښد کړو او ژانګو ته یې واچوو، له همدغه کبله هڅوی نه د خوځېدو او حرکت کولو موقع په ګرانه په لاس ورځي او چې څنګه کوچنی په ژړا شي، سمدستي یې په غېږه کې رااوچت کړو او څنګه چې کوچنی تولېدل او ګرځېدل زده کړي، نو بیا یې مور د پاکوالي په فکر کې شو او په خمکه یې تولېدو ته نه پرېږدو او کله چې کوچنی ګرځېدل پیل کړي، نو بیا مور د هغه لپاره چې وګرځي او ورزش وکړي، د آزاد ځای هیڅ فکر نه کوو دا عادت فکر او طریقه غلطه ده، څکه چې

کوچنی یو ژوندی حقیقت دی. هغه د خپلو حسونو په کارولو سره هرڅه زده کولای شي او په لومړني عمر کې خو زیاتره حرکات د ښه صحت ضمانت ورکوي او د بدن غړي، چې یې زیات حرکت کوي، نو هغه ډېر پیاوړي کېږي او سیده کېږي او فطرت یې تازه جوړېږي

مور، پلار له پکار دي، چې هغه کوچني ته د جامو بدلولو پر مهال هم لږ ورزش ورکړي. په کلیوالو سیمو کې له لامبا وړاندې کوچني ته مالش کول ډېر مهم دي او د ښار مېندو ته هم بویه چې کوچني د لامبا نه وړاندې مالش کړي. ورزشونه ډېر اسان دي او ټولو نه هم یکې د کوچني د پښو او لاسو حرکت دی. د کوچني دواړه لاسونه ونیسئ او خواره یې کړئ او بیا یې سینې ته راوړئ او دا عمل څلور پنځه څله وکړئ. دې سره د کوچني د سینې غړي خلاصېږي او پښو ته د خوږېدو زمینه برابرېږي او همدغه رنګ یې اوږې هم له راټیټېدو نه خلاصېږي

د متیو د خوځولو سره اوږې پیاوړې کېږي او په دې ورزش کې د کوچني یو مټ د هغه د سر نه پورته کړئ او بل سیده کړئ او د بغل خوا نه نږدې یې بوسئ. دا ورزش څلور څله ورکړئ او دواړو لاسونو ته په وار وار سره حرکت ورکړئ. همدا شان سایکل چلول یو ډېر ښه ورزش دی، څکه چې په دې کې د کوچني پښې او پښې هر لور ته حرکت کوي. د کوچني د عمر زیاتېدو سره مور و پلار ته بویه، چې د کوچني د مهمو حسونو د راپارولو کوښښ وکاندي، خپلې مخې ته یې لوبو ته پرېږد او په خپله ورسره په خمکه

کېني او خپل لور ته کوچني متوجه کړي

کله چې کوچنی دوه کلن شي او په کور کې منډې رامنډې وهي، هغه وخت کوچني ته ګرانه لوبه کور پکار دي، څکه چې دا عمر د منډو، توپ نیولو او اوچتولو دی. خیال ساتئ چې د کوچنیانو پاملرنه ډېر د کم وخت لپاره په یو شي متمرکزه وي، نو څکه دلوبې وخت لس یا پنځلسدقیقو پورې پکار دی. ستاسو موخه دې یواځې دا وي، چې کوچنی دې هره ورځ یو ساعت حرکت وکړي، منډې ترړې دې ووهي او روغ دې وي. که چېرې کوچني ته دغه شان د ورزش موقع په لاس ورنه شي، نو د کوچني په جسماني او جذباتي توګه صحت خرابېږي. له دوو نه تر څلورو کالو عمر د کوچني لپاره لاندېني ورزشونه هم دي، له دې سره د کوچني توان او د کېناستو او پاڅېدو ګرځېدو طریقې سمېږي. له دې نه غېر ستړی والی هم ورسره لري کېږي او ذهني فشار یې هم کمېږي

ښه دا ده چې مور او پلار ورسره په خمکه کېني او له کوچنیانو سره ورزش وکړي. د کوچني مور او پلار په ورزش لېدو سره ورزش ډېر زر یادوي او ددې بله ګټه دا ده، چې د وخت په تېرېدو سره کوچنی په ذهني توګه مور او پلار ته ډېر نږدې کېږي. تاسو خپله ورزشي لوبه په خپله هم جوړولایشئ. دبېلګې په توګه یو خوا بل خوا ګرځېدل، ټوپونه وهل او... خو فکر کوئ، چې کوچنی له کوم ورزش نه خوند اخلي، نو همغه وړاندې وکړئ ګوندې هغه به نور ورزش کول پرېږدي. که چېرې کوچنی د لوبې یا ورزش پر هال تېې شي، ډېر خپګان ورسره مه ښکاره کوئ، کوچنی ستاسو له فکر نه ډېر کلک وي، نو څکه په غورځېدو یې ډېره اندېښنه مه کوئ

کوچني ته د خپلې خوښې د ورزش انتخاب ورکړئ، ښه به دا وي چې هغه په بېلابېلو ورزشونو او لوبو باندې پوه کړئ او بیا یې په خپله خوښه پرېږدئ. د شپږو نه تر اوو کلونو عمر نه مخکښې په کوچني مسابقه یا په ټیمونو وېشلو لوبه مه کوئ، څکه چې په دې عمر کې کوچنی دلوبو په طریقو سم نه پوهېږي

یوه بله خبره هغه دا چې کوچنی ډېر زر ستړی کېږي، څکه چې د کوچني پټې وړې وي، که چېرې هغه د خپل ستړیا خبرې وکاندي، نو په لوبه جاري ساتلو یې کله هم مه مجبوروئ او که چېرې له دې امله وایي، چې اوسنۍ لوبه یې نه خوښه، نو تاسو له بویه چې د کوچني د خوښې بله لوبه پیل کړئ. خپلو کوچنیانو د ژوند په زغل کې د لومړي درس ورکولو لپاره د کوم Fitness ضرورت دی، چې تاسو کوم وخت مصرفوئ، هغه ډېر سودمند دی، نو یواځې دا چې هغه د ژوند په زغل کې شروع د غښتلي او صحتمند بدن سره کوي، بلکې په راتلونکي ژوند کې به هم د ورزش او د Fitness خیال په خپله ساتي

ګلرنګ کوچوان

د غنمو د کروندې زراعتي لارې چارې

غنم د افغانستان له مهمو غله جاتو څخه ګڼل کېږي او د ۲_۳، میلیونو هکتاره ساحې په شاوخوا کې د للمې او اوبو لاندې ځمکو هېوادونو کې غنم کرل کېږي

غنم زموږ هېواد کې ښه محیطي توافق لري او د یوه پوه عالم واویلوف په وینا د غنمو پلارنۍ ټاټوبی او پیدایښت خاصتاً هغه غنم، چې د ډوډۍ لپاره استعمالېږي، افغانستان ښودلی د. غنم زموږ په هېواد کې د بحر له سطحې څخه د ۳۰۰ متره_ ۳۵۰۰ مترو پورې لوړ کرل کېږي

د غنمو ډولونه

غنم د ودې د خواصو له نظره په درې برخو طبقه بندي کېږي

۱_ ژمني غنم

۲_ نیمه ژمني غنم

۳_ د پسرلي غنم

د ژمي غنم باید په منې کې وکرل شي، ترڅو د استراحت یا خوب موده یې بشپړه شي، نو په پسرلي کې وړې باسي او که چېرې د ژمي غنم په پسرلي کې وکرل شي، هیڅ وږي نه باسي، خو نیمه ژمني غنم کولای شي چې هم په منې او هم په پسرلي کې وکرل شي او حاصل ورکړي، خو دا ویلای شو چې د منې د غنمو حاصل د پسرلي د کښت په پرتله زیات دی. پسرلني غنم په پسرلي کې کرل کېږي، څکه د سړو په مقابل کې مقاومت نه لري

۲_ نیمه ژمني غنم

دا ډول غنم یو څه ناڅه د سړو او یخنۍ په مقابل کې مقاومت لري، لکه پامیر ۹۴ ګل ۹۶

د غنمو د کښت مناسبت وخت

په ختیځو ولایاتو لکه ننګرهار، لغمان، خوست او کونړونو کې د کښت ښه او مناسبه موده د لړم (عقرب) له ۱۵ نېټې څخه د لیندۍ (میزان) تر ۱۵ پورې ټاکل شوې ده

د غنمو د تخم ژوروالی

د غنمو د کښت مناسب ژوروالی له ۳_۶ سانتیمترو پورې ټاکل شوی دی

د کیمیاوي سرو استعمال او اندازه

د تحقیقاتي څېړنو نه داسې څرګندېږي، چې ۵۰ کیلوګرامه سپینه سره او ۲۰ کیلوګرامه توره سره په یوه جریب کې مناسبه اندازه ګڼل کېږي

د غنمو د تخم اندازه

مناسبه اندازه د غنمو د تخم په يوه جريب کې پنځه منه پاکل شوې ده

د غنمو ابياري

غنم د خپلې ودې په موده کې پاني له کرلو څخه تر توکېدلو پورې له ۴۵۰ ۵۵۰ ملي مترو، ۴۵۰۰ ۶۵۰۰ متر مکعبه اوبو ته په يو هکتار ځمکې کې ضرورت لري، چې دا اوبه په لاندې ډول ورکړل شي

۱_ ۱۵۰ ملي متر اوبهٔ مخکې له کرلو څخه د ځمکې د وترې د تيارولو لپاره

۲ ۲۱ ورځې وروسته له کرلو څخه

۳ په پسرلي کې پس له خېشاوې څخه چې غنم د ودې په حالت کې وي، ورکول کېږي

۴ د وږي د وېستلو په وخت کې

۵_ د غنمو د دانې د شيرې په وخت کې ورکول کېږي

نوبتي کرنه (کرنيز تناوب)

که غنم پس له غنمو څو کاله سر په سر وکرل شي او کرنيز نوبت مراعت نشي، نو حاصل راټيټېږي په ځنګ ددې کې د امراضو، حشراتو او هرزه بوټو د خپرېدو سبب هم ګرځي په هغو خايونو کې چې شولې کرل کېږي، غنم شولې، غنم په نوبت سره کرل کېږي او رواج لري په خينو نورو سيمو کې غنم، جوار د خارويو د خوارک لپاره، شاخل، مشنګ او لوبيا سره په نوبت کرل کېږي، چې دا ډېر ښه تناوب دی، خو کرنيزو څېړنو دا ښودلې ده، چې د غنم، شفتلې بيا د غنمو کرلو ډېره ښه نتيجه ورکړې ده او لنوږ حاصل يې ورکړی دی دويمه درجه حاصل هغه کښت ورکړی، چې غنم له جوارو سره په نوبت وکرل شي

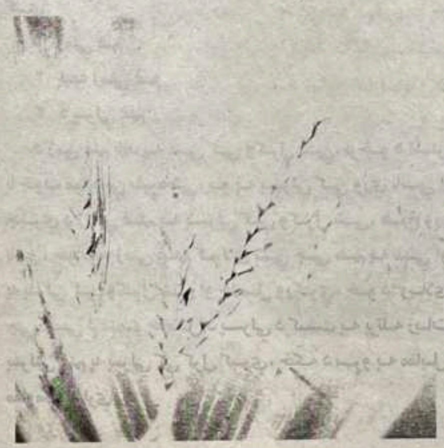

د هرزه بوټو مخنيوی

څېړنو دا ښودلې ده، چې هرزه بوټي د غنمو په کروندو کې تر ۴۰٪ پورې حاصلات کموي د غنمو په کروندو کې عمده هرزه بوټي پيچک، يولاف، جودر، د ګيدړې لکۍ، شلشم او نور وحشي بوټي دي د ټولو نه غوره او ښه طريقه د پاک تخم استعمال، کرنيز تناوب او په لاس په ميخانيک ډول کنټرول دی

يو مقدار کيمياوي درملونه هم وجود لري، لکه بکتريل ام چې د پلن پاڼو هرزه بوټو د کنټرول لپاره درې سي سي په يوه ليټر اوبو کې استعمالېږي او

هغه هرزه بوټي، چې نري پاڼې وي، د غنمو له وحشي کورنيو څخه دي لکه (جودر، يولاف) د کنټرول لپاره د پوما درمل دوه سي سي په يو ليټر اوبو کې استعمالېږي

بايد يادونه وشي، چې په غنمو کې د کيمياوي درمل د استعمال تاثير پس له ۲۱ ورځو څخه څرګندېږي، خو دواپاشي بايد په باراني موسم کې ترسره نه شي او استعمالونکی مخصوص لباس او چشمکې په سترګو کړي، ترڅو د کيمياوي درملو د استعمال پر مهال له ضرر څخه خوندي پاتې شي

د غنمو مرضونه او حشرات

د غنمو ډېر مهم مرضونه زېړی، چې خطي سرخي هم ورته وايي، زيات تاوان رسوي دويم ډول سرخي د ساقې سرخي او دريمه د پاڼې سرخي ده زېړه يا خطي سرخي لومړی پيدا کېږي او د ساقې سرخي کله چې غنم وږي وباسي پيدا کېږي. چې دا درې ډولونه يې خطرناکه دي همدارنګه لوخ او يټ تورکی هم ليدل شوي دي، چې دا مرض په غنمو کې د ډوډۍ خوند او کيفيت خرابوي

د غنمو غوره حشرات عبارت دي له ملخ، د پاڼو غوبارې، کفشک، د ريښې چينجی، د ساقې غوځونکی چينجی او لښکري مور دي او زياتره په هغو ځمکو کې، چې شولې کرل کېږي، ليدل شوي دي

يادونه کېږي، چې په غنمو کې د مرض د کنټرول د کيمياوي درمل په واسطه مشکل دی، بايد چې دا امراضو د مخنيوي لپاره د غنمو مقاومه ورايټي وکرل شي

د ژوند لوبه

څه موده ما اوتا يو تر بله زړونه تړلي وو او په غم او ښادۍ کې ملګري وو

په وار، وار مو د ښځې اومېړه لوبه شروع کړه، بې له دې نه چې خبره جګړو او دعوو ته ووځي

ډېر خله مو يو بل سره وخندل د دوو مېنو غوندې مو د بل په مخ د مينې لاسونه راکښل، شوخې مو وکړه، يو تر بله موخوله واخيستله او خوله مو ورکړه

په آخر کې مو د وړو په شان په خنګلونو او کښتونو کې دالاداد، او پټيټانې، لوبه شروع کړه او يوله بله داسې پټ شو چې تراوسه مو سره نه دي موندلي

(د الفت نثري کليات څخه)

رپوټ: نصير ستوري

د لرو او برو پښتنو په روان ناورين د پوهنيز او څېړنيز سيمنار راپور

جرمنۍ د پښتنو ټولنيز ولسوليز ګوند Pashtoons Social Democratic Party (PSDP) له خواد هېواد او په ځانګړې ډول د پښتون قام په اوسنيو روانو دردونکيو کړکېچنو حالاتو د 2009 ع کال د مئ May د مياشتې په دوه ويشتمه (۲۲) نېټه د جمعې په ورځ د کولن په ښار کې "د لرو او برو پښتنو په روان ناورين" پوهنيز (علمي) او څېړنيز سيمنار جوړ شو.

په سيمنار کې د جرمنۍ سربېره په اروپايي هېوادونو کې مېشت ګڼ شمېر پښتنو / افغانانو نامتو پوهانو، اديبانو، شاعرانو، ليکوالانو، سياسي، ولسي او ټولنيزو سرپټوبونو (شخصيتونو) او د نظر خاوندانو ګډون کړی و. په نوموړي سيمنار کې يو پرېکړه ليک هم منظور شو، چې په لاندې ډول يې کټ مټ ستاسو مخې ته ږدو:

بسم الله ارحمن الرحيم

لکه څنګه چې ټولو ته څرګنده ده، د څو کالو راهيسې په هېواد کې روانه جګړه له پخوا څخه د يو جوړ شوی پلان له مخې د پښتون قوم لوی کور ته راټوله شوې ده.

په دغه تپل شوې جګړه کې د ډيورنډ کرښې دواړو غاړو ته پروت پښتون قوم هره ورځ وژل کېږي. اقتصادي بنسټونه يې ړنګېږي. ښوونيز او روزنيز مرکزونه يې سوځول کېږي. ماشومان او ځوانان يې له زده کړې پاتې کېږي او د انساني ژوند د پرمختګ ټولې لارې يې تړل کېږي.

دغه ټولو ستونزو ته په پام سره د پښتنو ټولنيز ولسوليز ګوند Pashtoons Social Democratic Party-PSDP په کوربه توب تنې پوهنيز (علمي) او څېړنيز سيمنار جوړ شوی دی

په دغه سيمنار کې په بېلابېلو اروپايي هېوادونو کې مېشت د لرې او

برې پښتونخوا ګڼو پوهانو او ميلمنو ګډون کړی و.

په سيمنار کې په لره او بره پښتونخوا کې د روانې جګړې په علتونو او له هغې څخه د خلاصون په لارو چارو اوږده څېړنيز بحثونه وشول او په پای کې د سيمنار ټولو ګډونوالو په پوره اتفاق سره لاندينی پرېکړه ليک تصويب کړ:

۱ موږ د افغانستان او پاکستان له حکومتونو او همدارنګه په سيمه کې د مېشتو نړيوالو قوتونو څخه په کلکه غوښتنه کوو. چې نور په سيمه کې د پښتون وژنې او ولس وژنې څخه چې په هر نوم سرته رسېږي. لاس واخلي.

د جګړې پر ځای دې د جګړې د ټولو خواوو سره د سولې او سياسي تفاهم په يو ګډ سياسي ميکانېزم کار پيل شي.

۲.د ډيورنډ د کرښې دواړو غاړو ته د پښتون قام څخه يو باصلاحيته قومي دوديزه جرګه راوبلل شي، ترڅو په جګړه کې د ښکېلو خواو تر منځ د پخلاينې او سياسي تفاهم لپاره لاره هواره کړي او ددې تر څنګ په خپله سيمه کې د موجوده ستونځو د حل لپاره مناسبې لارې چارې ولټوي

۳.د افغانستان او پاکستان په حکومتونو کې هغه سياسي او جنګي ډلې چې تر اوسه پورې يې په زرګونو سياسي او ملي پښتنانه مشران او ولسي وګړي په بېلابېلو نومونو وژلي بې عزته او سپک کړي دي او د پښتنو او نړيوالو ځواکونو تر منځ يې د دښمنۍ فضا رامينځ ته کړې ده. د حکومتي چارو څخه وو پستل شي.

۴.په پښتنو کې له پخوا څخه موجود ټولنيز او دوديز بنسټونه چې د ډېرو سياسي او ټولنيزو ناخوالو مخه ئې نيولې وه. او په وروستيو کلونو کې د بېلابېلو سياسي او مذهبي جنګي ډلو او حکومتونو له خوا زيانمن شوي دي. موږ غوښتنه کوو چې دغه بنسټونه بيرته فعال او تقويه شي.

۵.زموږ په اند د ډيورنډ د کرښې دواړو خواوو ته د پښتون ملت اقتصادي بيرته پاتې والی څخه بيلابيلی جنګی ډلی د جګړی د دوام لپاره ګټه اخلي

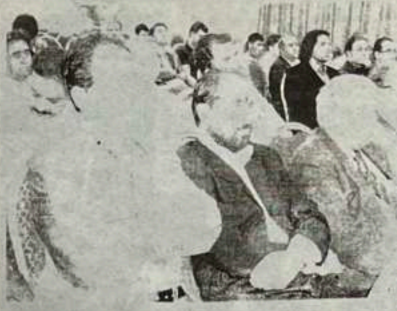

مونږ غوښتنه کوو چې نړیوال د سیمې او منطقې د ثبات په خاطر په دغه منطقه کې په اقتصادي پروژو پانګونه وکړي

همدارنګه نړیوالې مرستې پرته ددوهم لاس څخه نېغ په نیغه دغه سیمو خلکو وګړو ته ورسیږي. دلته ددې خبرې ذکر په ډاګه کوو چې نړیوال که په نږدې او یا لرې راتلونکې کې پدغه سیمه کې سوله او ثبات راوستل غواړي نو په غیر د پښتنو د فعالې ونډې د اخستنې څخه ممکن نه دي.

زمونږ په اند نا پوهي او بې سوادي بله لویه ستونزه ده چې پدغه سیمه کې تری جنګي ډلې سیاسې ګټه پورته کوي

مونږ غوښتنه کوو چې د ډیورنډ د کرښې دواړو غاړو ته د یو ځانګړي پروګرام او پلان مطابق د ښوونځیو او پوهنتونونو جوړول پیل شي

۷. مونږ وینو چې د ډیورنډ د کرښې دواړو غاړو ته پښتون ملت په پښتو ژبه د رسنیو (میډیا) د کموالې او جګړه مارو ډلو د پراخو تبلیغاتي پروګرامونو په نتیجه کې ډیر خوانان په ناپوهۍ او غیر شعوري ډول جګړه مارو ډلو سره یو ځای کېږي.

مونږ غوښتنه کوو چې ددوئ د ذهنیتونو د روښانه کولو لپاره ددوئ په مورنۍ ژبه) پښتو (راډیوئي، تلویزوني او لیکلي رسنیو ساحه پراخه شي.

۸. مونږ د ټولو جنګې ډلو څخه په کلکه غوښتنه کوو چې د ښوونځیو او ښوونیزو مرکزونه سوزول او ورانول او همدارنګه د ټولګټو پروژو د بندولو څخه لاس واخلي

هره ډله چې دغه کار په هرنوم کوي، مونږ ئې د هیواد او پښتون ملت دښمنان بولو.

په درناوی دا پریکړه لیک په بیلابیلو نړیوالو ژبو ژباړل کیږي. ټولو رسنیو، د ملګرو ملتونو سازمان، د ناټو مرکز، د امریکا د بهرنیو چارو وزارت او نورو اړوندو ځانګو ته لیږل کېږي

غزل

پیر محمد کاروان

وخت به راځي چې غاښ د زهرو به ښامار نه لري
منصور به ګرځي مستانه ملا به دار نه لري

مارغان دې راشي زموږ لېو کې دې ځالې وکړي
غر مو نښتر نه لري کلي مو چنار نه لري

مینې ګیله په غریو نیولي انداز داسې وکړه:
خلک په خپلو کارو بوخت دي په ما کار نه لري

وخپل تارونه یې سندرو ته زندې جوړېږي
کوم یو رباب چې مطرب نه لري، شاتار نه لري

څنګو ته څنګ ورکړه چې خلک په رڼا پسې مري
د کلي لمر تندر نیولي دی سهار نه لري

راشه ځاروان یې شه کاروان یې کړه د ذوق لېونی
په غرونو سر دی د سندرو ښار ته لار نه لري

***

مننه او کورودانی

له استاد عمر پاځون څخه یوه نړۍ مننه کوو، چې ددې کېنې په چاپ کې یې سل یورو مرسته کړې ده ښاغلی عمر پاځون فرهنګپاله شخصیت دی، چې اوس په جرمني کې د پردېسۍ شپې تېروي د ستوري اداره ورته یو ځل بیا مننه کوي او د پښتني کولتور د غوړېدا په لار کې یې خدمتونه ستايي

اداره

د ستوري استازي

کابل	استاد عبدالظاهر شکیب
ننګرهار	شفیع الله تاند
کونړ	نعمت الله کریاب
اسمار .	طارق سالارزی
لغمان	امین الدین
باجوړ	سید اغا میاخېل
پېښور	ذبیح شفق
جرمني	نسیم ستوری

پته:

د کونړ ولایت، د خاص کونړ ولسوالي، د تنر کلی طلایي باندې، د ستوري د خپرونې اداره

کوټوال: 0772931465
حیات 0774322484
کوچوان 0772935377

***

ستوري مجله د هېچا د لیکنې ننګه نه کوي، هرلیکوال ته بویه، چې د خپلې لیکنې سپیناوی پخپله وکړي
ستوري مجله به هغه لیکنې نه خپروي، چې اسلام، هېواد او ملي یووالي ته په زیان تمامېږي

***

ستوری Stori

خپلواکه، ادبي او کولتوري خپرونه

*****

د امتیاز څښتن / ذمه وار: د خاص کونړ ادبي او کولتوري ټولنه
مسئوول مدیر: عرفان اللهّٰ کوټوال مرستیال: هدایت اللهّٰ حیات

کتنپلاوی: بصیر بیدار ستوری، محمد داود صدیقي، عصمت اللهّٰ ملنک، فضل الهادي عاصم، میرسلام مجاور، ګلرنګ کوچوان

سلاکاره ډله: څېړنیار وجیه اللهّٰ شپون، څېړندوی عبدالقیوم زاهد مشوانۍ، شفیع اللهّٰ تاند
همکار غړي: رحیم اللهّٰ خان، داود شاه داود، صادق فقیر، رضوان الله شپون

د " ستوري " استازي:
کابل: عبدالظاهر شکیب ننګرهار: شفیع الله تاند
کونړ: نعمت الله کریاب اسمار: طارق سالارزی
لغمان: امین الدین باجوړ: سیداغا میاخیل پېښور: ذبیح شفق
جرمني : نسیم ستوری